

vbireformatione opus est, vel per eos ad nos relatio fiat.

¶ In discessu quid agendum.

Si ecclesiam aut parochiam inuenierint, vb: nec doctrinā: Synchronitas, nec morum turpitudine dominatu: publicitus. Inter valedicendum ex suggesto, aut alioqui i conspectu con- cion. Deo gratias agant, ac exhortentur cœtum, vt de virtute in virtute procedat. Nam hoc ipsum valacritatem, & calor ad virtutem addet hominibus bonā voluntatis. Nā, & ethni- cus poeta dixit. Virtus laudata crescit.

Si multa correctione digna competerint ad penitentiam omnes cohortentur, & ad fructus penitentia dignos. Paulus vbique copiosum subministrat materiā neque iccmodū argu- mentum ex capis. ad Ephe. defumi poterit. Eratis aliquando tenebrā, nunc autem lux in domino, & filij lucis ambulat. Fructus enim lucis in omni bonitate & iustitia & verita- te, probantes quid sit beneplacitū Deo, & nolite cōmunicare operibus infructuosis tenebrarum. Et cœtera quę sequuntur.

¶ De Scholis Typographis ac Bibliothecis visitandis.

Scholæ ac Bibliothecæ diligēter visitandæ sunt iuxta De- cretorum substitutu. de Scholis Typographis ac Bibliothec- cis, tenorem.

Academia nostra Colonien. restaurationem ex animo cu- pinus, sed quoniam res ad multos pertinet, & vt sunt inai- ueritate multa capit. Ita multi sensus, libente audiemus ab eis quo pacto ipsi putent, publicis studiis subueniendum, fa- ciemus nos deinde quod principem decebit.

Ceterę scholę tam apud Collegiatas quā parochiales ec- clesias diligēter purgandæ sunt, lectiones in bonis literis, i sacris quoque prescribēde sunt, didascali quod ad eruditionē & vitam attinet diligēter examinandi, simul & eorum libri inspiciendi, qui suspecti ac notij fuerint, abiciantur.

Vbi de stipendijs sacris prouisum non erit, ad modum in Concilio prescripto prouideatur.

Cœtera; Visitatores pro ipsorum circumspectione & pru- dentia a Deo data disponent.

Laud Deo qui opus suum promo- uat ac prosperet.

FINIS.

12
14
3

DECRETA CON- CILII PROVINCIALIS

Colonienfis sub Reuerendis. in Christo Patre & Domino, D. Adolpho, Sanctæ Colonienfis Ecclesie Archiepisco- po, Sacri Romani Imperij per Italiam Archicancellario, Principe Electore, Westphaliæ & Angariæ Duce, Legatoque nato celebrati.

Anno Domini Millesimo Quin- gentesimo quadragesimo nono.

1554

DECRETA CON-
 CILII PROVINCIALIS
 Coloniensis sub Reuerendis. in Christo
 Patre & Domino, D. Adolpho, San-
 ctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepisco-
 po, Sacri Romani Imperij per Italiam
 Archicancellario, Principe Electore,
 Vestphalia & Angaria Duce, Le-
 gatoque nato celebrati.

Anno Domini Millesimo Quin-
 gentesimo quadragesimo nono.

1554

Arolus quintus, Di-

uina fauente clementia Romano-
rum Imperator, semper Augustus,
ac rex Germaniæ, Hispaniarum,
vtriusque Siciliæ, Hierusalé, Hun-
gariæ, Dalmatiæ, Croatia, &c. Ar-
chidux Austriae, Dux Burgundiæ,
Brabatiæ, &c. Comes Habsburgiæ,
Flandriæ, Tyrolis, &c. Vniuersis

& singulis Principibus Ecclesiasticis & secularibus, Archi-
episcopis, Episcopis, Prælati, Ducibus, Marchionibus, Comi-
tibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Militaribus Præ-
fectis, Potestariis, Vicedominis, Castellanis, Magistrati-
bus, Consulibus, Iudicibus, Officialibus, Aduocatis, Procu-
ratoribus, Ciuibus, Communitatibus, & omnibus aliis no-
stris & Imperij Sacri, & Ditionis nostrarum hæreditaria-
rum in Prouincia Archiepiscopatus Colonienfis comprehen-
sarum, subditis, & in ecclesiasticis rebus eiusdem Prouinciæ
Episcoporum & Prælatorum Iurisdictioni subiectis, cuiuscun-
que præminentia, dignitatis, status, gradus, ordinis & con-
ditionis existant, Gratiam nostram & omne bonum, Vene-
rabiles & illustres Electores, Principes, & consanguinei no-
stri charissimi, Generosi, Nobiles, honorabiles, deuoti & fi-
deles dilecti. **Quum** Venerabilis Adolphus Archiepiscopus
Colonienfis, Sacri Rom. Imperij per Italiam Archicancellarius
Princeps Elector, & consanguineus noster charissimus,
& eius Comprouinciales Episcopi, in executionem formulæ
Reformationis, in nuperimis Comitibus apud ciuitatem no-
stram Imperialem Augustam Vindelicam habitis, eidem Ar-
chiepiscopo & aliis Episcopis, & statibus Ecclesiasticis per
nos propositæ, & ab ipsis probatæ, & quantum in eis esset
receptæ, vt monitis nostris ea de causa factis parerent & eidem
Reformationi commodæ viæ præsternerentur, per quas ad
meliorem viuendi rationem transitus fieret, in Cõcilio prou-
inciali apud Coloniam Agrippinam habito, canones, quos-
dam Synodales, tum ad efficacem & indies surgentem, ac per-
manensuram Reformationis executionem, tum ad mores pra-
uos extirpandos: potissimum vero manifestos abusus in Cle-
ro & populo coercendos, & seductores, qui corrupcendis sim-
plicibus

2
plicibus hominibus student, è grege propulsandos ediderint,
& nobis obtulerint, autoritate nostra quatenus expedire vi-
deretur munidos, & in executionem mittendos. Nos verò
eosdem canones primariis nostris Consiliariis, & aliis rerum
Theologicalium peritis, ad id specialiter per nos deputatis,
propositos, & per eos diligenter reuisos & examinatos, eorum-
que relatione nobis facta, cum illos prædictæ formulæ Re-
formationis cõformes inuenerimus. Proinde ipsos canones
Synodales, ratos & gratos habentes, & quoad opus est, & per
nos fieri potest ac debet, approbantes, & decreto nostro cor-
roborantes, Imperiali autoritate nostra & qua alias fungimur,
vobis omnibus & singulis, serio & sub pœna grauis in-
dignationis nostræ, & aliis pœnis nostro arbitrio imponen-
dis, huius edicti nostri vigore præcipimus & mandamus, vt
ea omnia Prouincialis huius Concilij Colonienfis decreta,
in omnibus suis punctis, clausulis, articulis, sententiis, & ver-
borum expressionibus, eo modo, quo illa quemlibet vestrum
concernūt, ritè, sanctè, inuolabiliter, citra vllam fraudem &
tergiuersationem obseruetis, impleatis, & exequamini. Vosq;
Principes & Magistratus ciuiles, in refrenandis & coërcendis
iuxta eadem decreta rebellibus, peruersis, & refractariis, siue
illi Ecclesiastici, siue laici sint, Ecclesiarum Episcopis & Præ-
latis, vbi ab illis requisiti fueritis, omnem legitimū fauorem,
auxilium, opem præbeatis, & per ministros & officarios ve-
stros atque alios, in quos vobis imperium competit, præberi
iubeatis & curetis. Ac nullus omnino vestrum, cuiuscun-
que præminentia, dignitatis, gradus, ordinis & conditionis sit,
aut quocun-que munere aut iurisdictione fungatur, memoratos
Episcopos & Prælatos in eorum munere, iurisdictione,
officio, secundum canones & leges, ad ipsorum functionem
pertinentes, quouis modo impediatur aut turbetur, neque id ab
aliis fieri iubeatur, nec permittatur. Præterea quicun-que vestrum
Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum piorum locorum
Aduocati, Præfecti & Protectores fuerint, ac Prælatos, Eccle-
sias & loca præeorumq; bona in fidem, tutelam, & protec-
tionem suam, siue ex commissione diuorum Principum, præde-
cessorum nostrorum in sacro Imperio, siue nostra, aut alio
quouis iure receperint, eadem præfectura, tutela, seu protec-
tione ne utiquam abutantur, neque ipsos Prælatos, Ecclesias,
Monasteria & loca pia, contra formam & naturam protec-
tio-

nis vsurpent, opprimant, grauent. Quin potius illos & illa in suis priuilegijs, lurisdictionibus & rebus conferuent & tueantur. & tam ij, quam vos alij omnes supradicti, contra premiffa facere seu attentare, neque praesumat, neque ab alijs fieri aut attetari sinatis, quouis quaesito colore seu praetextu: quatenus pœnas supradictas, & alias in formula memoratae Reformationis à nobis propositae, & secretis prouincialis Synodi Colonienfis contentas, praeter eas quas alioqui canones & leges in violatores personarum & rerum ecclesiasticarum decernunt, malueritis euitare. Hæc est animi nostri sententia & seria voluntas. Datum in oppido Bruxellen. Ducatus nostri Brabantiae, sub impressione sigilli nostri 4. Nonas Iulij. Anno à natiuitate Domini supra sesquimillesimum quadagesimo nono, Regnorum nostrorum, Imperij vigesimo nono, & aliorum omnium trigesimo quarto,

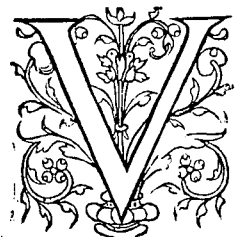
KAROLVS.

Ad mandatum Cesareæ & Catholicæ Maiest. proprium.

Vid. Anton. Peren.

Obernburger ff.

ADOLPHVS DEI GRATIA SANCTAE COLONIENSIS ECCLESIAE Archiepiscopus, Sacri Romani Imperij per Italiam Archichancellarius, Princeps Elector, Vvestphaliae & Angariae Dux, Legatusq; natus, &c.

NIVERSIS ad quos legatione pro domino fungimur, gratia & pax à Deo, qui diues est in misericordia, & prope adest omnibus inuocatis eum in veritate Qui postquam nos, licet indignos, sanctae Colonienfis Ecclesiae ac prouinciae, procellosa tempestate grauius iactare atque afflictae gubernaculis admouit, huc continuo

animum omnèque studium nostrum sua inspiratione conuertit, quo dicecesim illam ab haeresum inundatione, quae prauorum hominum studiis iam plus nimio inualuerant, repurgare, scismataq; quibus misere, atque aded vt in ea iam actum de fide Catholica poterat videri, discerpebatur, tollere, & oues nobis creditas in vnum ouile Christo colligere, pro virili adniteremur. Eaque de causa in primis lupos, pro boni pastoris officio, ab ouili dominico abigere, & omnis mali originem concionatores sectarios, perniciosos illos hominum seductores, ditione nostra, protinus, quanquam non sine difficultate, eiicere satagemus, substitutis catholicis & incorruptis verbi Dei concionatoribus in eorum locum. Qua ratione plurimum quidem profecimus. Etenim progressum huius cancri hoc impetu sumus remorati, & catholicis aperuimus fenestram rursus respirandi. Non tamen hæc scope purgamentis istis sufficiebant penitus euerrendis: Iam enim haereseos malum altius, quae est eius natura, fixerat radices, quam vt poterit vna falce semel demeti: & herebat in mentibus ac penetrabilibus hominum: vnde neque vi extrahi, neque persuasione suffodi, aut sensim ratione tanquam cauterio pungi atque curari se pateretur.

Durabant quoque abusus & mores corrupti, quibus Ecclesiastici ordinis pars maxima dedita, infirmis erat offendiculo, & vt malè de religione laici sentirent, causa: vt verè quadraret in eos quod in euangelio Dominus dicit: Vx vobis le gis peritis, qui tulistis clauem scientiæ, & ipsi non introistis, & eos qui introibant prohibuistis.

Plurimum autem nobis erat fiduciæ in Concilio Tridentino quod feliciter inchoatū, ac sessionibus aliquot habitis, celebre iam factum accessu omnium imperij ordinum, qui se reuerenter ei summiserant potentissimum ac saluberrimū fore credebatur, cuius progressu sperabamus nancisci opem & vires iustas, quæ erroribus istis & vitiis radicitus extirpandis sufficerent, eiusq; auctoritate, quæ apud omnes maxima est, sublaturum iri, non in nostra modo diocesi & prouincia, verum etiam toto orbe Christiano, quicquid vsquam irrepit malorum, & ecclesiam Christi pristinum suum nitorem, concordia atque vnitatem redintegrata, recuperaturam.

Quæ spes quum inexpectata contentione inter patres & transferenda Concilij sede suscitata, nobis penè eriperetur, atque in longum tempus extraheretur, nõ sine metu grauiorum perturbationum in repub. Christiana: En omnibus nobis, hoc est ecclesiastici ordinis statibus, cõsternatis, atque in metu constitutis, adfuit eius, qui conatibus religiosis & piis nunquam deest, Dei à quo est omne bonū, consolatio. Enimvero misericordiarum pater Deus, qui nuper dedit fortissimo, inuictissimo, felicissimoque religionis orthodoxæ propugnatori Karolo Imperatori nostro de cælo victoriam, vt hostium validissimorum vires & consilia, non tam viribus, quàm conciliis melioribus frangeret, & imperio suo non multo fuso sanguine, cogeret parere, cuique, quod miradum magis est, dedit victoria parta modestæ ac clementer vti, vt rebelles filios castigasse potius, more boni patris, quam bello petiuisse videatur: eius nunc animam impulit, vt ad catholicæ fidei, paternarūque traditionum restitutionem omnia consilia, omniāq; studia sua conuerteret. Hinc, quod vix quisquam mortalium sperasset futurum, egit cum eis, vt protestatione, fœderibusque & contentionibus positis, duobus tatum articulis ad Concilij definitionem reiectis, doctrinam catholicam, traditiones, & cæremonias ecclesiasticas, Concionatorum, bona parte vnde pendere solebant, reclamante, receperint.

receptis. Quos cum Deo & ecclesiæ, quantum in se erat. Imperator piissimus lucrificasset, atque in plenioris vniõnis, ac concordiaæ spem adduxisset, necesse erat, vt firmiter illius ac solidæ spei offendicula quoque tollerentur.

Quamobrem animum appulit & ad cleri corruptos mores reformandos: quo benefactis suis obmutescere facerent, vt Apostolus Petrus ait, imprudentium hominum ignoratiã, & qui capere clerum tanquam malefactores solebant, conspectis bonis eorum operibus glorificet Deum in die visitationis. Deditque negocium quibusdam Theologis, piis, eruditis, & Deum timetibus, qui formulam quampiam, ad quam reformatio cleri videretur instituenda, iuxta sacræ scripturæ normam, antiquos patrum canones, & rectæ rationis iudiciū, conciperent. Hinc Cæsar acceptam, tradidit vniuersis ecclesiastici ordinis statibus, diligenter expendendam, qui annotarent, dicerentque: quid qua ratione repudiandum sibi putarent, quidque recipiendum. Multis igitur consultationibus, ac deliberationibus, priuatim & communiter habitis, quibusdam in formula expunctis, aliis mutatis vel additis, tandem communi consensu eam probarunt: Cæsareæque maiestati vt se reformarent, instanti, polliciti sunt sese ipsos subditos, ad illam velle componere ac reformare, salua Summi pontificis auctoritate, quæ eis, vt in articulis quibusdã accederet, necessariū arbitrabantur, id quod in præfatiõne quàm Cæsareæ M. formulæ huic præfixit, clarius est videre.

Nos itaque considerantes nostri muneris etiam alias esse, vt vigilemus super gregem nostrum, vt infirmum consolide mus, ægrotum sanemus, confractum alligemus, abiectum reducamus, & perditas oves queramus, nisi velimus æternæ maledictionis illud vx, quod apud Ezechielē dominus pastorbis malis & negligentibus committatur certissimo iudicio incurrere, tam præcariam rerum bene & sanctę gerendarum occasionem nequaquam duximus negligendam.

Proinde ad Dioccesim & Prouinciam nostram reuersi, primo omnium indiximus clero nostro synodum diocesanam, quam & ad eum modum quem reformationis formula præscribit, propitio Deo celebrauimus: in qua publicatam, & ab vniuersis imperij statibus ecclesiasticis cõprobatã receptãq; reformationē, clero nostro iniunximus seruandã. Transmissimus quoq; eã ad reuerēdos cõprouinciales episcopos nostros

suffraganeos & fratres. similiter in eorū diocēsis. publicandam, & clero iniungendam : quod ipsos sedulo curasse, ex gestis & statutis synodorum, quas ipsi quoque celebrarunt, nobis oblati, & legatorum eorum fida relatione cognouimus.

Verum negotium istud maius erat, quam vt pateretur se vnico impulsu moueri, & morbus inueteratus leui medicamini non cedit : Vnde hac ratione vix quicquam aliud promotum est, quam vt sciret quisque, quod alioqui nemo ignorabat, quomodo sibi viuendum esset pie ac canonicē. Contingit enim ferē mortalibus, quod poēta quidam ait: Video meliora, probūque, deteriora sequor. Vnde est illa aposto. Pauli confessio de lege mentis & membrorum. Etenim cum legi Dei condelectemur secundum interiorē hominem, & carnem bonam ac sanctam esse confiteamur, est tamen in nobis torpor quidam membrorum: spiritui ac menti repugnans, vt nō perficiamus quæ volumus.

Proinde non erat nobis hic quiescendum, quasi iam satis fecerimus: sed vterius de modo erat cogitandum, quo ad efficacem reformationis executionem possemus perungere. Siquidem inutilis est quantumuis bona Ecclesiastici ordinis instituta reformatio, quam nemo exequatur: quemadmodum & lex bona, contra quam liceat cui libet impune peccare, iacet inutilis. Multi sunt antiquorum patrum canones saluberrimi: at quæ est illorum utilitas, quos pauci norunt, pauciores seruant? Quamobrem vestigijs maiorum nostrorum insistentes qui in rebus magnis cogere solebant comprouincialibus Episcoporum conuentus, Reuerendis comprouincialibus Episcopis, confratribus nostris, totique clero nostro indiximus consilium prouinciale, in quo de rebus ad efficacem & durabilem reformationis executionem constituendam pertinentibus ac necessariis, communibus consilijs tractaretur, ac statueretur. Qui cum ipsi ad constitutum vndecimum Martij diem, Concilij locum, ob aduersam valetudinem adire nō potuissent, miserē, summæ autoritatis in Clero suo, & præstantis eruditionis legatos, qui eorum loco & nomine Concilio interessent, & de rebus tractandis nobiscū agerent, tractarent, ac consulerent in commune.

Multis itaque deliberationibus ac consultationibus cum Capitulo nostro & Legatis illis, ac Clero nostro, à iam dicta vndecima Martij die, ad sextam vsque Aprilis, quotidie hab-

bitis,

bitis, tandem apparuit, propterea quod rigor antiquorum canonum statim reuocati in vsum absque motu grauiori hac tempestate non possit, ad media quædam, sacris tamen canonibus consentanea, quibus clerus & populus ad pleniorē reformationem sensim perduceretur, esse confugiendum: vixque nobis sunt plurimum momenti ad durabilem & efficacem reformationis executionem comparandā allatura media lex. nempe.

- 1 *Instaurationem studiorum, potissimum sacrorum.*
- 2 *Examen ordinandorum, & ad ministeria vel pralaturas instituendorum.*
- 3 *Officio:um seu munerum susceptorum sedulam perfunctionem.*
- 4 *Visitationem Archiepiscopalem, Episcopalem, Archidiaconalem & eorum quibus hoc incumbit.*
- 5 *Synodorum frequentem celebrationem.*
- 6 *Iurisdictionis ecclesiastica iam propemodum collapsæ, & abusu deprauatæ, restitutionem.*

Primum quidem instaurationem studiorum, quod ea quæ Reformatio & Ecclesiæ necessitas exigit, nemo præsterit melius, quam scripturarum sacrarum, canonum & munerum ecclesiasticorum peritus. Siue enim regere ecclesias, & docere populum, siue hæreticos conuincere, & scripturarum aperire mysteria, siue sacramenta conficere, &que administrare, siue examinare ex ordine Ecclesiæ ministros, siue visitare Diocēses, aut Synodos celebrare, vel iudicia ecclesiastica exercere oporteat, sciētia opus est: alioqui, vt inquit in Euangelio Christus, si cæcus cæco ducatur, præstet, ambo in foueam cadēt. Quo etiam modo Esaias, indoctos Ecclesiæ prælatos, cæcos & mutos appellat: Speculatores eius, inquit, cæci, nescierunt vniversi, canes muti non valentes latrare. Non valentes, inquit, etiam si cupiant, latrare, hoc est officia sua exequi: & subdit: videntes vana dormientes & amantes somnia sua Canes impudentissimi nescierunt saturitatem, ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam, propterea omnes in viam suam declinauerunt, vnusquisque ad auaritiam suam, à summo vsque ad nouissimum, dicentes: Venite, sumamus vinum & impleamur ebrietate, & erit sicut hodie, sic cras, & multo amplius, quibus verbis propheta significat non postremam vitiorum in populo Dei

causam esse ignorantiam pastorum.

Et iam magna religionis orthodoxæ iactura, Christianæq; Reipub. irrecuperabili fraude, experti per hanc tot hæresum & seditionum tempestatem sumus, quantam Ecclesiæ Christi perniciem adferat prælatorum & cleri ignorantiæ, quibus scripturas diuinas negligentibus, furones, textores, calcearij, & id genus opifices, nemine prohibente quilibet impune pro Euangelio docentes, irrepserunt, & mira audacia, etiam munita ecclesiastica inuasere: vnde teterrima hæresum monstra suppullularunt, & sacras profanis, superis in fera, miscuerunt & confuderunt.

Nec hoc modo, quin etiam studiorum sacrorum neglectus in causa est, cur tam innumere eademque locupletes Ecclesiæ, per Germaniam ministris idoneis, ac possessoribus careant, etiam nunc cum restituuntur: neque enim desunt benemereri de Ecclesiis cupientes, sed potentes desunt & idonei, nempe literarum periti, qui ecclesiasticis muneribus perungi queant, eorumque hoc nomine possidere bona. Neque enim ad Ecclesiarum munera & bona prosiliunt Catholici, sicut hæretici, aut bonorum ecclesiasticorum occupatores sacrilegi.

Percipitur autem scientia ad Ecclesiæ ædificationem necessaria in scholis potissimum Theologorum, quas constat esse propria quædam seminaria ministrorum & prælatorum Ecclesiæ. Quibus florentibus, floret Ecclesia doctoribus & ministris: Neglectis & contemptis, Ecclesia quoque ministris idoneis destituitur. Neque enim vt olim in die Pentecostes repente Spiritus sancti afflatu, aut velut fungi calore solis exciti prodeunt nobis passim theologi subito, sed ex ercitiis longis, eiusdem tamen spiritus vñctione, formantur in scholis.

Quibus rationibus (cum stabilis reformationis executionem meditaremur) permoti, nostrarum esse partium putauimus, vt scholas theologicas apud Vniuersitates, Collegia, & Monasteria magna cura, cum primis Concilij huius auctoritate instauraremus: nec has modo, verum etiam ludos triuiales & pædagogia, vnde non parum malorum per hanc tempestatem in ecclesiam defluxit, repurgaremus. Quapropter habita cum Capitulo nostro, & Reuerendorum Comprouincialium Episcoporum Legatis, ac synodalibus huius Concilij patribus, matura deliberatione, consentientibus & astipulantibus eis

bus eis omnibus, de studiorum instauracione statuimus & ordinauimus in modum sequentem.

¶ Quod ad instituendam iuuentutem non sint admittendi, nisi de fide, moribus, & institutione sua prius examinati.

Percepimus sectarios quosdam concionatores, à nuperimis Comitibus, cathedris, quas inuaseraut, deturbatos, incertis que sedibus vagantes, nunc magisteriis inhiare scholarum, & operam suam instituendæ iuuentuti passim venditare, vt quibus non datur amplius grassari publice, venena sua è cathedra spargere, tenere ea iuuentuti instillent, quo cuniculis talibus Ecclesiam Christi suffodiant. Quippe quod iuuentute qui olim regant ecclesias, & gubernacioni admoventur rerum publicarum, videntur fore potissimum, ij qui nunc dant operam literis, Quibus corruptis durabit hoc malum, multo tempore, atque in multos transfundetur, vt verendum sit, ne si admittantur, qualescunque i ludis literarijs præceptores, grauem inde atque indelebilem accipiat Respub. Christiana corruptionem. Idcirco nos, quibus non minor adhibenda est cura, ne instituant illi male iuuentutem in triuijs, quam ne populum è suggestis corrumpant, communi omnium consensu statuimus & ordinauimus: Neminem præceptioni triuialium studiorum admittendū esse, nisi qui sit de fide & religione sua, de vita item & moribus, probe examinatus, & confiterit vbinam gentium & apud quos sit ipse institutus. Neque enim parui retulerit, à catholico an schismatico sit institutus, qui iuuentutem docturus est. Pertinebit autem examen præcipue ad ordinarium, qui ordines per dioccesim viros idoneos, quibus hoc negotij committat. Nec abs re fuerit, si examinentur quoque in ciuitatibus à Prælatibus & Rectoribus Ecclesiarum, qui scholæ præstant: rurū autem à pastoribus & decanis ruralibus idoneis & eruditis. Visitatores verò de facto examine inquirent: & si contra hanc formam sint aliqui admissi, reiiciantur. Præcipuisque & mandamus Magistratibus, ædilibus & prouisoribus, qui scholas suis impensis erexerunt, ne propterea examen huiusmodi quouis modo impediatur: alioqui censura ecclesiastica, & alijs remedijs opportunis coercendis.

¶ Quæ artes in triuijs, & quid in gymnasijs studiorum seu Vniuersitatibus doceri debeat.

PAssim Ludi magistri ingenia iuuentutis, quæ primis literarum rudimentis ac artibus minoribus expolienda susceperant, deprauant, præpostera docendi ratione, quidlibet ad eruditionis suæ ostentationem, quibuslibet, promittentes, & cum Encyclopediam quandam omnium disciplinarum velut in summa compræhensam iuuenibus polliceantur, non absque aliorum professorum eleuatione, nihil tradunt absolutum atque perfectum. Quare ingenii eorum imponunt, qui tali accepto prægusto, continuè se abundè omnia tenere confidunt, studiæque grauiora fastidiunt, & nunquam perueniunt ad frugem maturam: ex quibus officinis prodeunt nobis imperiti medici, hominum temerarij interemptores, & iurisperiti, omnia perturbâtes, nouarumque religionum auctores gloriosi theologastri, qui magna stoliditate non ventur velut è tripode Apollinis de dogmatibus ecclesiasticis, & religionis veritate pronuntiare, atque statuere, cum solidi nihil ferè de eis sint assecuti. Interest autem ecclesiæ quomodo sacerdos, quem populus velut ducem sequitur, & à cuius ore (vt in Malachia dicitur) legem Dei requirit, sit institutus. Siquidem quantum ex ecclesiarum rectoribus, bene ac gradatim diuinis literis imbutis, boni, tantum à non rectè institutis, mali, solet ecclesiæ plerûque euenire. Quemadmodum & in Repub. de medicis & iuris peritis res habet. Ea de causa triuiis modum esse dandum censuimus intra quæ se contineant: statuimûsque vt in triuialibus non nisi Grammatica, Poëtica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, & quæ huius generis sunt triuiales & liberales artes: Dominicis verò & festis diebus, literalis Euangeliorum & Epistolarum, Hymnorum, Psalmorum, Parabolarum Salomonis & eiuscemodi sacrorum librorum expositio, pro ætatis illius & ingenij captu, tradatur. Quæquam Dialecticæ etiâ requirit vsum disputandi, quali exercentur studiosi in gymnasijs, sine quo ars ipsa ociosa est. Poterunt & linguarum rudimenta in triuialibus doceri. Cæterum exacta atque absoluta artium & linguarum cognitio ratioque, & reliqua Philosophia: Physiica item & ars medica, iurisprudentia, & theologia seu scriptura sacra, non nisi in probatis Academijs, & catholicis Vniuersalium studiorum scholis, expectentur, doceantur, ac tradantur: nisi quod theologia etiam in Monasterijs opulentioribus, & collegijs canonicorum iuxta reformationis formu-

lam, debeat doceri.

¶ Quos auctores iuuentuti prælegere & quos vitare oporteat.

Interest quoque Reipub. Christianæ, quales auctores iuuentuti, impietatis iuxta ac pietatis capaci, prælegantur, vt rectissimè reformationis formula monuerit, ne libri obscæni, suspecti, aut contagiosi eorum qui perfidie suæ virus, religionisque & pietatis odium teneræ iuuentuti suis scriptis instillant: sed tantum casti, pij, & religioni orthodoxæ consentientes auctores, prælegantur: quod iudicium, cum non sit penes omnes, statuimus nullum auctorem in triuialibus ludis prælegendum, qui non sit à decano artium vicinæ, & Catholicæ Vniuersitatis examinatus, & ad prælegendum iuuentuti admissus. Aut si procul distent ludi ab Vniuersitatibus catholicis examen & admissio pertinebit ad vicinæ ciuitatis præstantis eruditionis Prælatum, aut alium aliquem doctum virum, cui Episcopus illius Diœces, hoc muneris delegauerit. Quod vere bonis & receptis auctoribus repudiatis, quidam gloriæ aucupandæ studio noua quotidie Grammatica comminiscuntur, & adolescentium ingenia suis figmentis confundunt, omninò prohibendum & vetandum censemus. Maximè verò omnium sub anathemate interdicimus & prohibemus lectionem eorum librorum in triuijs, qui ad seducendam in prauas opiniones iuuentutem aliud agentem & quærentem, scripti videntur. Quales sunt quorundam Grammaticæ, Dialecticæ, & Rhetoricæ institutiones, in quibus exempla ferè è prauis aduersariorum dogmatis petuntur, quo iuuentus incauta, hæresum & sectarum dogmata simul cum artibus imbiberet. Quales item quædam familiarium colloquiorum formulæ, in odium monastici instituti, & cæremoniarum ecclesiasticarum contemptum, compositæ atque effictæ, quarum præcipua vis est, animos iuuenum corrumpere, & iam à teneris eos ab huiusmodi pietatis exercitijs, ac vitæ monasticæ institutis alienare. Dabimus idcirco viros aliquot pios & doctos, qui ferant iudicium suum de auctoribus, quos iuuentuti potissimum prælegere conueniat, eosque Comprouincialibus episcopis significabimus, quo in instituenda rectè iuuentute, eadem forma per vniuersam prouinciam seruetur.

Qui libri

¶ *Qui libri parochis & concionatoribus sint
visandi & fugiendi.*

Compertum nobis est, simplices & indoctos Parochos, quibus non est datum pura ab impuris discernere, obuios quoque de negotiis religionis tractates libros emere, & potissimum, qui speciosis titulis venditantur, quales sunt conciones aduersariorum, & comētarij eorum in sacras scripturas. Quauis autē quidē eorū speciē pietatis alicubi præ se ferre videantur, habēt tamē quotquot sunt, latens sub melle venenum, vnde incauti & se cōtamināt ipsos; & auditores quoque: idcirco paterna sollicitudine pro grege nostro solliciti, ne pabulum mortis pro vitæ pabulo ei porrigatur: Præcipim' omnibus fidelibus, quorum animæ curæ nostræ à Deo commissæ sunt, potissimum verbi Dei tractatoribus, sub anathemate, quod alias incurrant, vt sibi caueant, non modo ab his, quæ ex officina venerunt Lutheri, Euceri, Caluini, Oecolampadij, Bullingeri, Francisci Lamperti, & Philippi Melancthonis, quos constat omnia sua scripta ad decipiendum & seducendum homines à vera fide, edidisse: fugiant etiam Coruinū, Capitonem, Brencium, Pomeranum, Pellicanum, Musculū, Sarcerium, & Christophorum Hegēdorphenum, Osiandrum, Spangenbergium, Oldendorpium, Hermannum, Bonnum, Hedionem, & eius in ecclesiasticam historiam pestilentissima supplementa, Chronicom Sebastiani Franck, & quicquid eius est farinæ, donec pleniori catalogo libros contagiosos per hanc tempestatem editos, eis indicauerimus.

¶ *De studiosis canonicis mittendu ad studia Vniuersitatum,
sumptibus Collegiorum.*

NE quod in formula Reformationis iuxta sanctorum patrum decreta salubriter institutum est, vitio vel Collegiorum, vel adolescentum canonicorum euanescat, decernimus & statuimus vt dent collegia, vni, duobus vel tribus, vt multus vel exiguus fuerit personarum numerus, in Collegio, bonæ spei, ac studiosis adolescentibus, non minus, quam triennij tempus, quo possint in studio, potissimum theologico, versari: in quo si laudis aliquid obtineant, tempus eis prorogetur, atque interim percipiāt integros præbendæ suæ fructus, quotidianis distributionibus exceptis, aut saltem quantum ad victum & libros necessarios sufficiat: nisi de cōpetenti subsidio sit olim per capitula studiosis prouisum: dū

tamen

tamen certis testimoniis singulis annis, ad collegia mittendis constet, nec peruersis moribus eos deditos, nec studia vana, quæ ad ecclesiæ ædificationem non conferant, sectarij: committendum enim non est, vt cultui diuino dedicata stipendia in huiuscemodī canonicos dytscolos erogentur. Debent tamen curare, vt ipsis absentibus alij eorum in diuinis suppleant vices.

¶ *De cautione quam dare debeant mittendi ad Vniuersitates.*

Quam formula Reformationis exigit, vt iuniores in gymnasijs alantur impensis collegiorum, ad hoc quo collegia claris & doctis viris ornentur, vt huic menti satis fiat, & collegia non fraudentur expectatione sua, Statuimus, & communis consensu decernimus, vt canonici, nondum in magistratus ordinibus constituti, poscentes hoc romine aut fructu integros, aut decreta subsidia, à collegiis, quæ pro more habent, vt de fructibus participant, etiam i minoribus constituto ordinibus, prius dent cautionem sufficientem, se non velle ordinem & institutum ecclesiasticum deserere, aut si mutato proposito forsā resiliant, tum si velle & debere fructus percepta quæ subsidia, collegio illi integraliter soluere ac restituere.

¶ *Collegia in Vniuersitate aliqua situ, quos suos studiosos
mitte e debeant.*

CAeterum in locis vbi Vniuersitas catholica est, iuxta primariam institutionem reformata & probata, non videtur causis digna esse collegia magnis sumptibus grauandi, & mittendi studiosos foras, ad Vniuersitatem exteram. Proinde statuimus, vt tales dent operam literis bonis in ipsa vniuersitate, vbi ad mores & studia ipsorum potest haberi respectus nisi decanus & collegium causam habeant, cur censeant eos ad exteras Vniuersitates mittendos. Quod si qui fugientes disciplinam, velint omnino non ad eam, quæ eis à suo decano & capitulo designatur, sed ad aliam, quæ ipsis met videbitur Vniuersitatem proficisci, non tenebitur collegium illis dare subsidium decretum. Ne verò canonici, vicarij, & chorifocij cleri nostri Colonien. vigilijs defunctorum, quas mane hora septima persoluere consueuerunt, à frequentatione lectionū præcipuarum ipeiantur, volumus vt post hac vigiliæ tempore pomeridiano ad horam circiter secundam incipiantur, vt ante preces vespertinas compleantur.

¶ *Qui gaudere possint Vniuersitatum Præilegiis.*

AD prohibendum grauem abusum, quo se quidam ad Vniuersitates, non studij, sed priuilegiorum gratia, conferunt, Statuimus & mandamus, sicut ante nos in synodo Leodiensi statutum est, vt nulli nisi ad studia literarum idonei, & illarum præcipue gratia, se ad Vniuersitatem conferentes, in membra seu supposita atque ad vsum priuilegiorum huiusmodi Vniuersitates recipiantur, aut suorum beneficiorum fructibus eo prætextu gaudeant, nec recepti, ipsis priuilegiis & beneficiorum fructibus vti sinantur, nisi quandiu causa studij permanerit & spes sit, quod ex studio suo fructum vberiorum in ecclesia Dei sint parituri. Qui verò desides & otiosius comperti fuerint, ab eorundem priuilegiorum vsum, & fructuum perceptione repellantur.

¶ *De Theologo qui doceat, in Collegiis alendo.*

Quo verò & reliqui siue canonici siue vicarij, capellini siue chorifocij, cantores quoque, seu chorales collegiorum, quæ extra Vniuersitates, aut in Vniuersitatibus, procul à scholis sita sunt, habeant etiam occasionem in sacris discendi & proficiendi, Decernimus & statuimus, vt eiusmodi collegia singula, aut si vicina sint inuicem duo aut plura, simul alant theologum aliquem docentem vel binos, qui hæc operam inter se partiantur, cõcessione fructuum vnus præbendæ, autoritate apostolica, in hunc vsum supprimendæ: aut si illa non sufficiat, vnione beneficiorum vel vicariarum, quæ nullam, vel non adeo necessariam functionem requirunt, iudicio visitatorum Episcopaliū decernenda & conficienda: sic tamen, vt fructus præbendæ vel stipendij diuidantur, secundum numerum lectionum: vt quando non legit, detrahatur illi etiam de fructibus portio destinata. Quod si inter ipsosmet fratres inueniatur, qui hoc docendi munus velit & possit obire, huic par est, vt distributiones quotidianæ, præter iustum stipendium, à choro absenti pridie quam legat, & eo die quo legit concedantur.

¶ *De instaurandis lectionibus theologicis in Vniuersitate Coloniensi.*

VT Casareæ maiestatis voluntati sanctissimæ de Reformandis Vniuersitatibus iuxta modum in formula præscriptum satis fiat, & ratio sit, quare Collegia in Colonia non teneantur suos canonicos mittere ad externas Vniuersitates, & eis absentibus, aut integros præbendæ suæ fructus, aut quantum

tum in victum & libros sufficiat, suppeditare, danda est collegiis illis opera, vt lectiones potissimum sacræ Theologiæ, in ipsa vniuersitate vigeant, & canonici illi, qui habent præbendis sibi ex indulto apostolico, cum onere legendi collatas, suo muneri iuxta notorem bullæ summi Pontificis, vnde præbendas illas conferendi autoritas manauit, satis faciant. Quamobrem monemus & hortamur eos, qui de præbendis gratiæ primæ gaudent, vt aut legant ipsi in sua facultate, aut si legitimo impedimento teneantur, conducant alios idoneos Magistros, qui vices eorum in docendo suppleant, Qui si motionibus nostris paternis auscultare noluerint, cum nostra (ad quod pertinet bonum publicum promouere) inter sit, lectiones Apostolicæ sedis beneficio vniuersitati debitas persolui, Censuimus totius Concilij nomine requirendos esse Vniuersitatis Rectorem & Prouisores, vt munere suo persuntantur, & eos quibus de Præbendis seu Beneficiis prouiderunt, requirant ad legendum & satis faciendum oneri Præbendæ annexo, & iuxta Apostolici priuilegij tenorem, contra non parentes procedant: alioqui negligentiam eorum deferendam ad Summum Pontificem, & petendam prouisionem qua huic casui prouideatur.

DE ALTERO MEDIO, AD consequendam Reformationis executionem necessario, quod est Examen Ordinandorum.

¶ **D**Einde visum nobis fuit ad stabilem & duratorem Ecclesiastici ordinis Reformationem comparandam, necessarium esse, vt initiandi sacris ordinibus ritè examinètur. Hi verò, qui ad Prælaturas & regimen animarum assumuntur, nouo eidemque rigidiori examini submittantur, propterea quod mortales omnes, sequi suum Genium quotidie experiamur, & asinum manere asinum, etiam si exuuiis leonis induatur: atque ita euenire, vt cum vitis dediti homines assumuntur ad dignitates & Prælaturas, vertant dignitates & curas non quo oportet, sed vel ad avaritiam implendam, vel in ventrem saginā-

dum, aut ad fastum & pompam, quidam etiam, vt in luxu & deliciis viuant. Quibus profecto rebus fit, vt planè in diuersum abeant officia & munera diuinæ missionis, nec fere vlla sit animarum & rerum ecclesiasticarum cura vera, sed imagines tantum & apparatus, nec serua bene instituta Reformationis executio, sed maior indies morum & doctrinæ corruptela. Quamobrem in primis statuimus & ordinamus, ne quis ad sacrorum Ordinum perceptionem admittatur, nisi diligenter examinatus de fide quam teneat, de affectu quo ducatur ad petendos Ordines, de scientia quæ sufficiat ad Ordinis quem petit ministeria explenda, de moribus Ordinem decentibus, & ætate legitima.

Ad quos pertineat Examen.

Quoniam verò difficile erat, vbi sunt magnæ Ecclesiæ & multi ordinandi, Episcopos ad quos examinatio propriè pertinet, hoc negotij per se obire: olim ea cura in quibusdam Diocæsis in Scholasticis Cathedralium Ecclesiarum, in alijs verò in prælatos alios delegata est, quibus iam examinandi ius est quæsitum, & maiora quàm cæteris Canonicis stipendia ab Ecclesia decreta: verum quales nunc sunt plerique Scholastici, & illi penes quod est examinandi potestas, iura quidem sua tuentur, nec tamen docent inuentum, nec examinant, officiùmque & curas illas alijs, non multo melioribus examinatoribus interdum delegant: quò fit, vt alio in alium hanc curam transferente, aut nullæ, aut perfunctoriæ, & admodum frigidæ fiant ordinandorum examinationes. Quem defectum supplere cupientes, & examen ad sua principia, hoc est ad Episcopos reuocare, quibus ex lege diuina incumbit, noni nemi citò manus imponere, matura deliberatione præhabita, declaramus, Episcopos non debere huiuscemodi examinationibus (quando non ignorant eas perfunctoriè factas) statim acquiescere, & inquisitionis specie, quàm ex reliquijs antiqui moris retinent in altari, cum rogant vtrum sint digni, iusti, & sancti, putare se satisfecisse, atque ita inutiles & indignos homines, nonnunquam etiam sceleratos, ab alijs forte (quos ea cura non admodum tangit) dignos iudicatos, sacris illis ordinibus contra conscientiam propriam insignire. Eaque de causa requirimus Prouinciæ nostræ Episcopos in domino, vt vel ipsimet huic suo muneris satisfaciunt, vel curam illam imponant viris pijs, doctis, & de Ecclesiæ

Ecclesiæ profectu sollicitis, quorum diligentia sit eis explorata, nisi certissimo experimento cognouerint Scholasticum, vel eum ad quem hoc pertinet, diligentiam talem, cui merito fidam adhibuisse.

De licentia Torijs ad suscipiendos Ordines extra Diocæsim.

Statuimus vt nemini post hac (vbi digna & iusta causa non est) dentur licentia toria, ordines extra suam diocæsim recipiendi: nisi prius sit, iuxta modum præscriptum in sua Diocæsi examinatus. Ad hoc enim comperimus quosdam licentia toria petere, vt examen subterfugiant.

De proclamatione ante maiores ordines facienda.

Quoniam non oportet sacros Ordines quasi furtim surripere, statuimus & ordinamus, vt quemadmodum iungeri Matrimonio trina proclamatione populo denunciantur: ita maioribus Ordinibus initiandi, trina proclamatione denunciantur in Ecclesia Parochiæ, quàm inhabitant, ad percipienda impedimenta, si quæ sunt quæ debeat Parochus Episcopo aut officialibus eius significare: vbi tamen proclamatio talis commode fieri potest, nec verisimilis sit metus ne maleuoli homines Clericos innoxios à maiorum Ordinum susceptione deterreant.

De tempore quando debeant ordinandi dare nomina sua, & examinari.

Mandamus, vt volentes ad Subdiaconatus vel Diaconatus Ordinem promoueri, præsententur, & dent Intitulato-ribus nomina sua feria quarta diem ordinationis præcedere, ac eodem & sequenti die examinentur, hora quam eis constituent examinatores. Promouendi verò ad Sacerdotij gradum dent nomina sua feria quinta ante diem ordinationis, quibus similiter statuetur: cum simul ob multitudinem examinari non possint: Adferant verò promouendi omnes secum testimonia, non modo suorum Parochorum, vrum etiã præceptorum aut proborum virorum, apud quos maiorem vitæ partem transegerunt, per examinatores discutienda, vnde possit Episcopo, vtrum irreprehensibiles sint, constare.

De examine instituendorum ad dignitates, curas animarum aut alia officia.

Porro quo plus negotiorum incumbit eis qui ad Prælaturas, dignitates & curas & animarum vocantur, hoc magis interest Ecclesiæ & Christi fidelium, vt tales singulari

examine, maioriq̄ue diligentia, quam reliqui explorentur, vtrum sufficiant ad præstanda munera illa ad quæ vocantur. Præcipuè verò Episcoporum interest, quales habeant in excolendo agro dominico cooperarios. Hinc statuimus & ordinamus, vt nemo electus confirmetur, necmòque præferatur ad dignitatem vel animarum curam instituat, priusquam sit à suo Episcopo, aut Archidiacono Episcopi, aut hac in parte Vicario, aliisve sacrarum literarum, canonum, & traditionum Ecclesiasticarum peritis viris, quos Episcopus aut Archidiaconus ad hoc designabit, examinatus & comprobatus idoneus, possitq̄ue & velit muneri ad quod vocatus est, pro virili satisfacere, & formulam Reformationis qua parte eum concernit, exequi. Quod si quis Archidiaconorum, vel ius instituendi habentium, contra hanc constitutionem præsumperit aliquem non ita examinatum inuestire, ipse quidem pro iudicio Episcopi, per certum tempus ab officij sui executione, & fructuum perceptione, suspendetur: Institutus verò eo vsque donec Episcopo comprobabitur qualificatus & idoneus. Neque tamen per examen episcopale derogatum volumus iuri examinandi si quod alij prælati habent.

¶ *De examine eorum qui per resignationes aut permutationes ad beneficia contendunt.*

AD hæc statuimus & ordinamus, vt in permutationibus & resignationibus beneficiorum, eadem cura adhibeatur examinandi eum, in cuius fauorem permutatio vel resignatio concepta est. Et præsertim diligens fiat inquisitio, etiam per diserta iuramenta, num permutatio sit ad contegendum symoniæ vitium fraudulenter excogitata ac simulata: quod si vel examinis tempore, vel in posterum compertum fiat pactionem illicitam & iure nõ probatam intercessisse, vterque permutantium pro symoniaca fraude puniatur.

¶ *De formulis ad examinationem aptis.*

Quoniam diuersi ordines, officiorumque & dignitatum gradus diuersi, alias atque alias requirunt in hominibus conditiones: & ratio præterea habenda est eorum religiosorum, qui perpetuo delitescere quaerunt in suis Monasteriis, & ad nullas animarum curas euocari, sed tantum cupiunt Chori officijs in suis monasteriis adhiberi sacrificium-

que pro Ecclesia in missis offerre, & monastice indulgere: visum fuit præsentì Concilio expedire, vt extaret formulæ, ad quas examinarentur ordinandi, secundum diuersos suscipiendorum. Ordinum gradus, & instituendi & confirmandi secundum conditiones munerum & officiorum quibus adsciscuntur. Petentibus Suffraganeorum nostrorum comprouincialium Episcoporum legatis negocium tales formulas congerendi dabimus eruditis aliquot viris, qui non modo in literis sint exercitati, verum etiam cognitionem Ecclesiasticorum officiorum teneant, & conscribant in genere, quod communicetur eis omnibus pro locorum & Ecclesiarum diuersitate, in species aptas deducendum.

¶ *De institutis pleno iure à Prælati & aliis Ecclesiasticis.*

CVm bonorū omnium testimonio magnus & perniciosus sit abusus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Præpositi, Abbates, Prælati, & quibus in Clero est potestas conferendi beneficia ecclesiastica pleno iure, Conferunt Ecclesias parochiales absolutè & simpliciter quiblibet, interdum indignis & ineptis hominibus inexploratis, nullo præcedente examine: & quod intolerabilius est, nonnunquam spuris, nobis, pueris, aut seruis indignis. Censuimus hanc rem totius Concilij nomine ad summum Pontificem deferendam, petendamque sedis illius prouisionem & declarationem, irritantem tales collationes, quas vocant pleno iure, nisi præcedat examen Episcopale, seu eorum quos Episcopi ad hoc dabunt, & vt potestatem faciat episcopis, vt quos non constaret à sua sanctitate, vel alias ritè examinatos, non teneantur, quauis licet autoritate nitentes, ad possessiones Prælaturarum vel Sacerdotiorum curam animarum habentium admittere, nisi examine diligenter excussos atque probatos. Similiter, ne quenquam in ordine ab alio quam suo proprio Antistite surrepticie, & nullo præuio examine suscepto, teneantur ad Ecclesiasticas functiones admittere, sed ab ordinis suscepti executione suspendere, donec exhibitis suæ promotionis literis, per examen debitum & iuxta Reformationis formulam factum, fuerit repertus idoneus.

¶ *De secularibus vsurpantibus sibi potestatem pleno iure conferendi beneficia.*

DE secularibus verò habentibus ius præsentandi aliquem ad beneficium ecclesiasticum, siue Curatum, siue à cura

De iure
Patrono.
cap. Pre-
terea.

liberum, qui contra regulas canonicas admittuntur pleno iure conferre, absque institutione canonica aut presentatum via facti intrudere: Decernimus cum toto Concilio, tales conatus irritos ac nullos, esse: & si qui tale quidam facere tentauerint, hos ipso facto, iure presentandi pro vice illa priuatos esse: illum verò qui beneficium tali titulo recipit, aut se ei intromittit, nihil per hoc iuris acquirere, & procul ab illius occupatione remoueri debere, & per ordinarium in eius locum surrogari alium: quin & iura decernunt vtrunque, & intrudeantem & recipientem, anathemate feriendum esse.

DE OFFICIORVM PER- funtione, Medio tertio, ad comparan- dam executionem Reformationis ne- cessario.

Non prodest ad ecclesie ædificationem, Prælatos & Pastores, curam animarum habentes, fuisse diligenter examinatos, probatos, & legitima manuum impositione institutos, atque admissos, nisi præstent etiam officium ad quod sunt vocati, & cuius gratia stipendia ab Ecclesia accipiunt: Idcirco pro consequenda Reformationis executione curandum esse censuimus, vt Ecclesiarum Prælati & Pastores suo munere strenue perfungantur. Quòd nisi fiat, iacent omnia quæ Reformatio exigit.

¶ *Quibus possint Archidiaconi munus suum committere.*

Am quod passim tam indoctos & inutiles sacerdotes videmus Ecclesiarum regimini præfectos, vnde & mores boni corruptuntur & omnis disciplina populi labascit, quòdque tam turpiter in concubinato, perpetua ebrietate, & aliis infamibus vitiis, vnde & populus scandalizatur, quidam viuunt, Episcoporum negligentia & Archidiaconis illis, qui quæstus auarum & officiorum seu munerum suorum locationem faciunt, & malunt homines de salute æterna periclitari, quam se lucro turpi, ac temporali non ditari acceptum ferendum

rendum esse, fatentur omnes, quibus dolet, animas hominum, quos sanguine suo Christus mercatus est, non pluris æstimari, & Cleri infamia populum scandalizari. Cui accusationi & iuste querelæ mederi cupientes, sancimus & statuimus, vt Episcopi, Archidiaconi, & omnes qui functionem munerum suorum, non per se, sed per ministros, aut commissarios seu collectores solent obire, vices suas non committant hominibus leuibus, vitiosis, aut coniugatis: sed tantum Ecclesiasticis, grauibus, & probatæ opinionis viris.

¶ *Non licet Prælati officia sua pro pecunia pacta alicui committere.*

Similiter ad tollendum grauem & scandalosum abutum, quo quidem pecuniis oblati comparant sibi à Prælati commissiones & officia, non salutem animarum, sed pecuniam vberiorum ex officiis quærentes: Statuimus & mandamus, ne quis Prælati, cuiuscumque sit dignitatis, suam Iurisdictionem, & munera vlli commissario seu collectori, licet Ecclesiastico, plus offerenti, pro pecunia aut pro certo annuo censu, committat vel vendat, sub pœna excommunicationis, quam emens, seu pecuniam paciscens, ipso facto incurrat: vendens, verò, præter pœnas canonicas, amittat etiam actionem, pecuniam pactam exigendi. Decernentes contractum huiusmodi illicitum, à iure damnatum, ac nullum esse & haberi debere.

¶ *Quod non liceat relinquere peccata pro pecuniis impunita.*

Magno populi Christiani scandalo, quidam ad quos pertinet vitiorum correctio, relinquunt peccata ob pecunias & munera impunita, non perpendentes pudendum esse crimen, crimina non coercere: nec quicquam esse, quod atrocius Episcopos & Prælatos coram Deo accuset, quam huius rei neglectus. Idcirco deliberatione cum Concilio habita, Mandamus & sancimus, ne Episcopi, Archidiaconi, vel alij Iurisdictionem habentes, aut eorū Officiales, seu commissarij, vitiorum correctiones dissimulent permittentes, cuique pecuniarum munerum, vel necessitudinis cuiuscumque gratia in eis hære: sed delicta præterita castiget, pœnitentia salutari, pro delicti grauitate imposita: nec pœnitentia loco pecuniarum emungant, nisi vbi permittit Iura aut Canones: seu vbi pro

Depœnis c. licet. De offic. Ord. c. irrefragabili para graph. Provide-ant.
 transgressione mandati, vel inhibitionis, certa multa (cuius habuerit transgressor cognitionem, & tamen contempserit) decreta sit. Verum multa ex permissione Iurium aut Canonum proueniens secundum illorum præscriptum conuertatur. Cæterum ubi eiusmodi castigationibus nõ proficitur, & tanta sit delicti grauitas, poterit etiam censuris & pœnis Canonicis castigari: Nimirum suspensionis ab officio, excommunicationis, & priuationis beneficiorum Ecclesiasticorum,

De sent. excõmu. libr. 6. S. venique.
 ¶ *Ut numeri suo Collegiorum Præpositi satisficiant.*

Quærela est Collegiorum, Præpositos quosdam, ad quos præstito iuramento pertineat iura & statuta ecclesiasticum tueri atque defendere, nihil agere minus: sed præcipere tantum amplios fructus, cæterum ecclesias quarum causa illos percipiunt, relinquere indefensas: immemores iurifurandi, & eius quod beneficium propter officium datur. Hinc decernimus & statuimus, vt isti iustiusmodi Præpositi à suis Collegiis, ad bonorum, Priuilegiorum, iurium & statutorum defensionem, expensis Capitulorum, necessitatis tempore, vel imminente discrimine, requisiti, muneri suo satisfacere neglexerint, & inde Collegium ceu ecclesia illa damnum accipiat, pœnam incidant, pro damni accepti magnitudine, & Præpositi negligentia ab Episcopo seu superioribus taxandam, & moderandam.

¶ *Quod non liceat Decanis a suis Collegiis abesse.*

Videmus Decanis absentibus, vel officio suo segniter perfungentibus, leuissimorum quorumque Canonico- rum & vicariorum insolentiam præualere fere aduersus meliores, pietatem & zelum bonorum haberi ludibrio, officia negligi, diuina neque ritè neque ab omnibus persolui, canum præcipitari, vitæ & morum honestatem periclitari, disciplinam prorsus nullam esse: breuiter, licere prauis quibusque quicquid libeat. Præcipimus idcirco & mandamus, vt Decani apud suas ecclesias personaliter resideant, & officio suo per se ipsos strenue perfungantur, excessusque subditorum quoties opus erit castigent, sub pœnâ priuationis fructuum Decanalium, pro rata temporis, quos absque causa rationabili moniti non refederint, fabricæ, aut pauperibus applicandorum, ubi alias non est pœna digna contra nõ resistentes decreta, nisi fortè necessitatis causa contigerit eos abesse:

esse: Quo casu, Capitulari alicui, qui suscepti officij rationem reddere possit, quemque inferiores reuecreantur vices suas committant, nisi talem absentis vicarium peculiaria collegiorum statuta designent.

¶ *Quod Abbatissæ nobilium Virginum quas canonissas appellant debeant apud sua Collegia residere.*

Idem statuimus de Abbatissis Collegiorum Nobilium virginum Canonissarum, quas tanto magis oportet collegiis suis adesse, & perpetuo residere, quanto virgines illæ maiori custodia sunt dignæ. Quibus præterea mandamus, vt diligenter obseruent, num omnes in Dormitorio communi nocte decumbant, & in habitu ipsas decente incedant, ac horas Canonicas ritè persoluant, cæteraque quæ Reformationis Cæsarianæ formula, & probatæ earum constitutiones exigunt diligenter obseruent, sub pœnâ suspensionis à perceptione fructuum, in fabricam Ecclesiæ applicandorum, donec pareant.

Illas verò Abbatissas, quæ duobus Collegiis contra Decreta sanctorum Patrum Præpositæ sunt, & duorum in se recipiunt Curam, quum vix vni regendo sufficiant, censendas decernimus iuxta Decretum. De Restringenda pluralitate beneficiorum, inferius paulo subiectum: Atque vt canonissæ, secundum formulam aliquam ipsorum statui conueniente: non possint in vitæ & morum honestate formari, conscribi quædam in eam rem iussimus, quæ visitatoribus nostris trademus exequenda: Communicabimus quoque ea Reuerendis Confratribus nostris Comprouincialibus, Episcopis quoque ipsi in suis Dioccesibus, secundum locorum & personarum rationem (quantum fieri potest) Reformationis vnitatem ac conformitatem introducant.

¶ *Ut Abbates a monasteriis suis non discedant.*

Mandamus quoque & præcipimus, vt Abbates quorumlibet Monasteriorum, non nisi intra Monasteriorum septa, cum fratribus habitent, nec moram longam extra ea trahant,

¶ *De restringenda plurimorum beneficiorum curam animarum habentium conseruatione.*

Cvpientes ex animo quantum in nobis est prohibere ac tollere odiosum illud & insatiabile (quod & Patrum canones detestantur) studium coaceruandi multa beneficia, cu-

ram animarum habentia, unde populus fidelis grauius scandalizatur & optimorum, quorumque animi à Clero alienantur, spoliantur ecclesiæ debiti ministeriis, cessatio inducitur cultus diuini, fundatores quorum sacrosancta & inuolabilis debet haberi suprema voluntas, spe & expectatione sua fraudantur: meliores, quibus beneficium aliquod Ecclesiæ certæ debetur, quique ministrare in eo, & cupiant & possint, non absque iniuria & offensione Dei excluduntur, & ad studia prophana impelluntur, vbi Ecclesiæ poterant esse ornamento, donec Cæsarea Maiestas provisionem meliorem aduersus licentiam hanc à summo Pontifice impetret: id quod ab Ecclesiasticis Imperij Statibus rogatus, se recepit à sanctitate eius eniti atque efflagitare vellet. Statuimus, & cõmuni maturaque deliberatione cum Concilio præhabita, quod iustissimum est, & ad Ecclesiæ ædificationem pertinet, sancimus, vt beneficiatus quisque, si beneficia habet à Curis libera, aut vnum curatum, aliud simplex, satisfaciatur officio cuius gratia beneficium accipit, secundum

1. Cor. 9. Fundatorum intentionem, sacros canones, & Patrum decreta: & ab ecclesia vbi beneficium negligit, non participet. Enim diuini iuris est: vt qui seruit altari, de altari viuatur: nec bono iure is qui nõ seruit altari: viuatur de altari, sicut stipendium nõ debetur nisi militanti. Si verò Curatum habet beneficium apud ecclesiã vbi beneficium habet, residere, & officio satisfaciatur alioqui nihil percepturus: pertinebitque ad Episcopum, seu eos, quibus hoc iuris competit, vt de præbendæ seu beneficij fructibus, ad ecclesiã illius vtilitatem disponant: nisi beneficiatus illæ Ecclesiæ Dei vtilius aliquod seruiturium interim impendat. Quod si quis iuxta. c. De multa De præben. qualificatus iam impetravit à sede Apostolica facultatem plura quàm vnum beneficium retinendi, Mandamus, vt hanc Episcopo suo, aut eius Visitatoribus secundum dispositionem. c. Ordinarij. De offi. Ordina. in 6. presentetur, que exhibeat. Quæ si appareat sufficiens, curet Episcopus vt beneficia debitis obsequiis non fraudentur. Alioqui beneficiatus, vno, quod maluerit retento, reliqua libere resignet, aut dimittat viris idoneis, personaliter residere volentibus, absque præiudicio tamen presentantium, eligentium, & collatorum conferenda. Si verò dispensatum sit cum indigno, summo illud Pontifici, curet Episcopus significare, vt digniori de

ri de beneficio illo prouideatur, per eos quibus alias competit ius eligendi, conferendi, vel presentandi.

¶ *De competentia iusta Rectoribus ecclesiarum, siue perpetuis siue temporalibus assignanda.*

Vbi Collegia vel monasteria, vel habentes dignitates, habent ecclesias parochiales incorporatas cum decimis iuribus & censibus, quas committere soleant pastoribus vel perpetuis vicariis, cum assignatione portionis fructuum regendas, si portio talis sit actiua, nec sufficiens, vt honestè ac decenter ex ea viuatur, ne causa sit cur animæ negligantur, aut deferatur officium, vel ad curas sordidas pastor ille pro victu comparando adigatur, Mandamus & decernimus, vt iusta portio secundum Reformationem ei de decimis Collegij vel Monasterij bonis assignetur, siue per episcopum loci, siue per eius visitatores. Similiter vbi temporales Rectores ad regendas ecclesias conducuntur, Decernimus, vt iis iustum & dignum stipendium detur pro locorum, & personarum conditione ab Episcopo moderandum, quod decemtentis & honestum victum atque vestitum suppeditet.

¶ *Ne cogantur ecclesiarum Rectores operari seruilia subire.*

Omnino autem vetamus, ne vlla Collegia, Monasteria, vel habentes dignitates, locent ecclesiarum suarum regimen cum agris, vineis, syluis, partibus, & iuribus, rectoribus plus offerenti sub annua pensione: tales enim coloni verius, quam pastores, seruilibus & sordidis negotiis se dedere, & maiorem temporalium, quàm spiritualium bonorum sollicitudinem habere, dignamque animarum curam negligere solent. Possunt tamen colonis secularibus ecclesiarum prædia sub annuo censu locari, emolumenta que pro vtilitate ecclesiarum commutari, vel vendi: quin etiam non vetamus quin collegia & monasteria possint ecclesiæ rectoribus, bonorum ad ipsam ecclesiam pertinentium, administrationem plenam committere, pro moderato censu, quem de prædiis pendat: sic tamen, vt ei superstitus honestus & sufficiens victus ac vestitus: nec ad supremum censum adigatur, vt solent licitantes à plus offerentibus, pro quo corradendo cogatur se sordidis & seruilibus operibus mancipare, ac rusticus fieri, vt vix aut ægre ei superstitus,

vnde nuditatem suam vestiat, & vitam miseram sustētet: quales multos, magno Ecclesiastici ordinis de decore, in pagis videmus sacerdotes.

¶ *De vicariis seu capellanis in Ecclesia Collegiatis, officiis.*

AD postremum statuimus & ordinamus, vt ecclesiarū collegiatarum vicarij (quos aliqui vocant Cappellanos aut Chorofocios) nomini suo respondeant, nec tempore diuinorum aliis pfallentibus, ipsi extra chorum patienter, desideat, confabulentur, aut aliud quid agant in ecclesia, in populi scandalum. Sed canonicis in persoluendis horis canonicis & diuinis sint adiumento & onera specialia, ad quæ vel ex fundatione, vel antiqua consuetudine, aut ecclesiarum statutis, obligantur deuotè & diligenter persoluant, sub pœna suspensionis: non à distributionibus tantummodo quotidianis, verumeriam à vicariarum suarum fructibus, donec negligentiam iuxta Decani & Capituli iudicium emendent.

DE QUARTO MEDIO REFORMANDI Ecclesiam per visitationem.

ON alias sanè melius, quàm in visitatione deprehenduntur corriguntur, & eradicantur errores & vitia quæ visitatoribus dormientibus seminantur, crescunt, & securum robur acquirunt. Sic in Euangelio dicitur: Cum dormirent homines, venit inimicus homo & superfeminavit zizania, morum nimirum & doctrinæ corruptelam. Dormiunt prælati, qui non visitant: soli vigilat, & seruent custodias noctis super gregem suum qui mala quæ metuuntur visitatione præcidunt. Et quoniam semper oportet eos in sibi commissas oues habere oculos intentos, speculatores appellantur: Speculatorem, inquit propheta, dedit domui Israël. Nec aliud est episcopus, etiam ex nomine quam speculator. Hinc etiam Apostolus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo posuit vos spiritus sanctus Episcopos. Et vniuerso, inquit gregi, quod visitationem requirit vt episcopus nemini desit. Quale exemplum dedit ipse de se Apostolus, non semper prædicans, sed visitans etiam suos, quos ad Christum conuerterat, vt explorare, vtrum serua-

rent doctrinas & traditiones apostolorum & seniorum. Sic habito Concilio Hierosolymitano in quo Apostoli & seniores statuerant, quo nam pacto lex vetus sepeliri deberet, ait ad Barnabam Paulus: Reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, quo modo se habeant. Qualium visitationum frequens mentio est in Actis apostolorum Capite 20. commemorat episcopis Asiaticis labores suos, ac tandem contestatur eos in hæc verba: Quapropter contestor vos hodierna die, quod mundus sum à sanguine omnium: Non enim subterfugi, quo minus annuntiarem vobis omne concilium Dei. Quæ sanè contestatione pronuntiat reos sanguinis omnium pereuntium animarum, episcopos illos, qui oues suas non requirunt. Visitatione igitur opus est, cum archidiaconali, tum episcopali, atque archiepiscopali, & eorum, quibus hoc munus incumbit ad extirpandos errores ac vitia, & mores bonos plantandos, eosque in vsu & vigore suo retinendos. Hactenus autem (quod negare non possumus) alto somno dormierunt episcopi, de archidiaconorum visitatione securi, qui speciem quandam visitationis retinuerunt, sed deforem, & prauorum officialium seu visitatorum quæstu vitiosam ac repræhensibilem. Nunquam profecto, quod nunc sero quærimur, tot hæreses & scetæ morisque corrupti eo vsque inualuissent, nec iaceret adeò disciplina ecclesiastica neglecta, si rectè visitatum ab episcopis & archidiaconis, & iis quibus hoc munus incumbit, fuisset. Quapropter archidiaconis quidem totius Concilij autoritate mandamus & præcipimus, vt abusu correcto, visitationem instituant ad formulam Reformationis, nec quicquam sinant vitiiis, pecuniæ vel muneris causa, hæere, iuxta superiores nostras constitutiones sub pœna quam Episcopi vel superiores dignam iudicauerint. Episcopos autem requirimus, vt frequentius per hoc triennium visitent suas Dioceses, cum ad extinguendas hæresum & schismatum reliquias, tum verò vt archidiaconales & inferiores visitatores obseruent, atque in ordinem redigant. Nam nisi hoc fiat verendum est inferiores visitatores suam morem retenturos.

¶ *De notario in visitatione adhibendo.*

STATUIMUS ad hæc, vt visitatoribus adhibeatur Notarius qui sit sacerdos, aut saltem clericus non coniugatus.

¶ *De visitatione exemptorum & non exemptorum.*

CAutum est in reformationis formula, vt à visitatione Episcopali nulla ecclesia esset libera seu exempta, propterea, vt opinamur, quod exempti multi ab institutis suis latè deflexerunt, & populum grauius irreligiosa vitæ conuersione & moribus corruptis scandalizent: induceretur autem ecclesiæ turpis facies, plurimæque in populo scandala nascerentur, si visitatis ac reformatis non exemptis, exempti quos oportebat esse potius reformatos, hæreant perpetuo in eodem luto. Verùm quum in hoc negotio deesset episcopis summi Pontificis auctoritas, Cæsarea Maiestas recepit se velle cum summo Pontifice agere, vt operi huic tam sancto sanctitas eius se accommodaret. Quod ipsum vtrum iam factum sit, necne, nondum ad nos peruenit. Idcirco statuimus interea, donec de hoc reddamur certiores, vt episcopus quisque visitet omnes sibi subiectos, non exemptos, licet sint per archidiaconos aut alios prælatos visitati: Exemptis verò, ne quid in se patiantur episcopi desiderari eorum quæ Cæsarea Maiestas seruo requirit, suum visitandi studium atque operâ offerant, hoc periculoso præsertim tẽpore: Et nihilominus præsentî Concilio statuente, requirimus, & à reuerendis Coepiscopis nostris suffraganeis in eorum Diocesisibus requirendos censemus, omnes exemptorum prælatos & visitatores, vt manus suam strenuè exequantur, reformatique subditos suos, iuxta Reformationis Cæsareanæ (quam sibi comparare quisque teneatur) formulam, & Cæsareæ Maiestatis mentem. Quia in re si fuerint negligentes, & non cum effectu reformationem exequantur, tum episcoporum erit, vt negligentiam hanc, aut summo Pontifici, aut Cæsareæ Maiestatis significent, quo prospiciatur eis de remedio oportuno.

¶ *De visitatione hospitalium etiam exemptorum.*

Cum Reipublicæ, sed præcipue episcoporum interfit, vt visitentur ac restituantur hospitalia, quippe quod episcopi sint, & esse debeant, patres pauperum, & infirmorum, nec ferendum eis sit, vt eleemosynæ debitæ eis subtrahantur. Statuimus hospitalia omnia esse diligenter & magna cura visitanda, impetrandùmque ordinarij à summo Pontifice, Cæsareæ Maiestatis intercessionem, priuilegium visitandi & reformandi etiam exemptorum hospitalia, saluo tamen in aliis exemptionis iure.

¶ *De auctoritate qua oportet visitatores episcopales præditos esse.*

Erit quoque visitatoribus episcopalibus op' flagello Euangelico, & ecclesiastica coercendi potestate, vt venientes & ementes, scorta, nequitias, imposturas, omnemque turpitudinem ex Ecclesia eicere valeant. Proinde decernimus, vt Episcopi & prælati, mittentes aliquo, vbi ipsi fuerint negotiis aliis occupati, suos visitatores, instruant eos etiam auctoritate ac potestate sufficienti, rebelles ac criminosos per censuras ecclesiasticas coercendi, & vitia vt magna vel parua fuerint castigandi.

¶ *De formulis inquirendi in visitationibus.*

Quanquam nulla certa inquirendi regula, obrerum omnium instabilitatem, & diuersos casus, qui subinde accidunt visitatoribus, potest præscribi, expedit tamen, extare formulas, ad quas pro diuersa locorum, ordinum, & ecclesiarum conditione, aliter atque aliter inquisitionem suam illi instituant, & quibus submonitorij loco vti possint. Quæ si non inueniantur editæ, quo visitatores hoc onere leuemus, dabimus piis & eruditis aliquot viris negotium, tales formulas, etiam suffraganeis nostris Episcopis communicandas, colligendi ac scribendi.

¶ *De sumptuum & procuratorum in visitatione exigendarum moderatione.*

Semper mansit extra controuersiam eos qui visitarentur debere suis visitatoribus sumptus omnes, dicente Apostolo, Quis plantat vineam, & de fructibus eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte eius non manducat? Si nos spiritua lia vobis seminauimus, magnum est, si carnalia vestra metamus: Sed quoniam frigescente charitate, populus non vt olim benigne & liberaliter succurrit Ecclesiarum necessitatibus, & grauius insuper exactionibus Ecclesiæ per hanc tempestatem atteruntur, ne visitatio superueniens, fiat onus importabile, & offensionem demus, vt Apostolus loquitur, Euangelio, Requirimus reuerendos Comprovinciales Episcopos, nostros, Suffraganeos, vt quando non per se, sed per Commissarios visitabunt, non sinant visitandos supremis euectionum ac procuratorum iuribus grauari, neque enim debent filij thesaurizare parentibus,

sed parentes filiis: Præcipimúsque & mandamus vniuersis & singulis nobis inferioribus visitatoribus, ne superfluum famulitium in comitatum assument, & victualium sumptu me diocri, pro sua decentia, sint contenti. De parochis verò, vbi renues sunt redditus & paucus est populus, ordinamus, vt visitandi vocentur ad vicinum aliquem illius Decanatus, seu regiunculæ locum, & moderatum tantummodo subsidium conferant in sumptus communes. Cæterum si pauperis cuiuspiam parochiæ necessitas requirit visitationem personalem, cum hac visitores agant benigne, & ad exemplum Apostoli Pauli, qui malebat manuum labore victum sibi & suis quærere, quam quemquam grauare, Ecclesiæ pauperi de suo quod à locupletiori ecclesia habent, seruiant.

DE SYNODORVM CELEBRATIONE medio Quinto. Ad reformationem exequendam necessario.

MAGNO status ecclesiastici, imò Reip. Christianæ detrimento sero quærimur. Synodos vel intermissas, vel non rectè hæcenus fuisse celebratas. Quarum necessitas hinc intelligitur, quod vbi deficit visitatio, vbi officiorum non est cura, vbi examen & studia bona iacere neglecta, solè restant Synodi, seu Concilia in nomine Christi congregata, idonea nõ tãtum ad bonorũ morũ plãtationem, & extirpationem malorum, verumetiam ad mediõrum seu viarum, quibus ad istas pertingimus, restitutionẽ cum primis valentia. Siquidem in Synodis redintegratũ veritas, studetur corpori i sua integritate conseruando, vbi ea quæ in visitatione non dabatur exequi, excutionem studiis communibus assequuntur, vbi de capite & membris, de fide & pietate, de religione & cultu diuino, de moribus, de disciplina, de obedientia, de iudiciis & rebus omnibus, ad bene Christianæque viuẽdum commodis vel necessariis, tractatur atque statuitur, vt verissime in Reformationis formula dicitur: Salus Ecclesiæ, terror hostiũ eius, & fidei catholicæ stabilimentum sunt synodi, quas etiam rectissimè corporis Ecclesiæ neruos dixerimus: Neglectis enim synodis, nõ aliter ecclesiasticus

ecclesiasticus ordo diffluit, quàm si corpus humanum neruis soluatur. Idcirco statuimus, vt synodus diocelena quotannis bis, pro veteri quidem more, sed iuxta Reformationis formulam religiosius meliori cũ fructu celebretur. Suffecerit tamẽ in diocelensi Leodiensi, propter eius latitudinem & multitudinem Prælatorum, semel quotannis rectè & studio seruẽti celebrare. Synodum verò prouinci. lè volumus iuxta Basiliensium Concilij decretum, singulo quoque triennio cogi debere.

¶ De sumptibus, quos in synodis faciunt Decani Collegiorum & Pastorum.

Decani Collegiorum accedentes Synodum, pro suis Collegiis in legionis officio & dignitate sua conseruandis, & Decani rurales pro suæ regiunculæ Parochis, Deo vrique militant. Nemo verò, vt Apostolus ait, militat vnquam stipendiis suis. Propterea decernimus & statuimus, vt pro numero dierum, quibus concilium durat, conferant Decanis suis Collegia & Parochi subsidia, in sumptus, quos necessario facere debent, absque omni tergiversatione. Quam in re tam iusta, si quis rationis & æquitatis obliiti, reddiderint se difficiles, visitatorum nostrorum erit, hos tales nõ modo compellere ad id, quod iure diuino debent persoluendum, verumetiam pœnas ab eis pro iniquitatis modo exigere.

¶ De nouis constitutionibus in Synodis edendis.

Statuimus quoque, vt in Synodis communibus consilij decernatur, de tollendis abusibus & moribus corruptis, quos contigerit ad Synodi iudicium referri, disciplina ecclesiastica castigandis. Et si opus sit, canones veteres renouẽtur, aut noui in nouis casibus, iuxta sacram scripturã, Patrum sanctiones, & rectæ rationis iudiciũ cõdãtur: id quod modo nos quoque ex his quæ ad Synodũ relata sunt, facere decreuimus.

DE MEDIO SEXTO AD REFORMATIONIS EXECUTIONEM necessario.

SEXTVM medium ad exequendam Reformationem efficax, est Iurisdicção ecclesiastica, qua tanquam supremo refugio compelluntur, qui sponte non ducuntur ad vitæ emendationem. Hanc Christus Ecclesiæ in Petro pro Ecclesia constitẽti ipsum esse

filium esse Dei, promisit, quando dixit: Tibi dabo claves regni cœlorum, Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Quam promissionem non ad vnum Petrum pertinere, sed in omnes Apostolos transmissam, alio loco insinuat, vbi dicit: Amen dico vobis, quę dęcunque ligaueritis super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque solueritis super terram, erit solutum & in cœlis. Ecclesię igitur sunt clauę istę ligandi atque soluendi datę, quas non ab hominibus, sed à Christo accepit: vt absque diuinę autoritatis contemptu contemni non possint. Quę propter Christum præcipit, vt eum qui Ecclesię ius dicentem non audierit pro Ethnico habeamus & Publicano. Tanta est ecclesiasticę iurisdictionis vis & potestas. Hac coercentur obstinati in sceleribus, peruicaces, rebelles, flagitiosi, & contumaces. Hac vsus est beatus Apostolus Paulus, quando Corinthium, nouerę suę stupratorem, tradidit Satanę: Ego, inquit, absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicauit vt præsens: Eum, qui sic operatus est in nomine domini nostri Iesu Christi cõgregatis vobis & meo spiritu, cum virtute domini Iesu, tradere huiusmodi hominem Satanę in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die domini nostri Iesu Christi. Hac item vsus est aduersus Hymeneum & Alexandrum, qui operum conscientiam quę fidei rectę congrueret repellentes circa fidem naufragauerunt, quos tradidit Satanę, vt discerent non blasphemare. Et increpat beatus Apostolus Corinthios, apud iudices infideles & Ethnicos iudicio contententes: An nescitis, inquit, quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus, quanto magis secularia? Et per ironiam subdit: Secularia igitur iudicia si habueritis contemptibiles scilicet qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum, Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam, qui possit iudicare inter fratrem suum, sed frater cum fratre iudicio contendit, & hoc apud infideles? Quibus permoti rationibus, decreuimus cum præsentī Synodo, iudicia ecclesiastica in primis reformada esse. Et quidem in hanc rem antecessores nostri sancti Coloniensis Ecclesię Archiepiscopi, Theodoricus & Ropertus quędam statuere, post

1. Cor. 6.

quos antecessor noster Hermanus, anno vigesimo nono, copiosiorē nostrę Curię Reformationem edidit, quę & in Prouinciali Concilio, anno trigesimo sexto, communi omnium consensu publicata atque recepta est. Verum cum prohibente hominum malitia, non sit Reformatio illa per hanc tempestatem sortita per omnia executionem, Decreuimus hanc primum in Dicecesi nostra diligenter exequi, & omnes Curię nostrę Officiarios iureiurando astringere ad eius obseruantiam. Requirimus quoque & monemus reuerendos confratres nostros Suffraganeos Episcopos, vt & ipsi secundum hoc exemplar, prout melius videbitur congruere salutı & tranquillitati subditorum, suas quoque Curias reformet, & executionem reformatę iurisdictionis, episcopali sua autoritate inferioribus omnibus ad eundem modum, hoc est per iusiurandum imponant.

¶ De impedientibus executionem mandatorum & sententiarum iudicium Ecclesiasticorum.

Ecclesiasticus iudex officio suo nequit perfungi, vbi Magistratus & seculares homines, contumacibus, flagitiosis, & rebellibus patrociniū, ferunt aduersus ecclesiastica iudicia, vel ea impediunt. Idcirco mandamus omnibus Magistratibus, Præfectis, Iudicibus secularibus, & quibuscunque Ecclesię filiis, ne quis ad iudicium ecclesiasticum vocatis, aduersus Dei ordinationem, vnde est ista potestas, & sacros canones patrocinetur, aut quouis modo impediatur mandatorum & sententiarum Ecclesiasticorum iudicium executionem, sub pœna excommunicationis, qua nisi admoniti respiciant, sint plectendi. Piissimum quoque imperatorem nostrum, & Principes seculares, quorum ditiones in prouinciam nostram excurrunt, vel intra eius ambitum continentur, duximus totius Concilij nomine, tanquam iustitię patrocinatores inuocandos, vt ditionum illarum Satrias, Præfectis, Iudicibus, Magistratibus, suisque vicariis mandare ac præcipere velint, ne ecclesiastico iudici, brachium seculare petenti, illud denegent, aut cuiuscunque exceptionis per reos propositę occasione differant, etiam si nullitatem exceptio concernat, quemadmodum iurę communi cautum est.

¶ *Ne iudices seculares de matrimonialibus & aliis spiritualibus causis iudicent.*

Quam matrimonij Sacramentum, vt Sacramenta reliqua, in thesauris Ecclesiæ numeretur, nec sit ciuili quidam Contractus, vt olim putarūt Ethnici, ad solius Ecclesiæ iudicium, præsertim vbi quæstio iuris versatur, eius discussio pertinet. Idcirco statumus cum præsentis Concilio, & sub excommunicationis pœna prohibemus ne Magistratus aut iudices seculares, in matrimonialibus aut aliis spiritualibus quibuscunq; causis, ad cognitionem solius ecclesiastici iudicis spectantibus, inter suos subditos aut alienos iudicent, nec dispensandi aut transigendi potestatem in matrimonio ac gradibus prohibitis sibi vsurpent. Sed eiusmodi causas omnes ad iudicis ecclesiastici cognitionem & definitionem remittant.

CENSURAE ET DECRETA lata pro abusu & uitiorum ad Synodi iudicium perlatorum, e- mendatione.

¶ *Ne quis recipiat aut foueat monachos & sanctimonialia, sui instituti desertores ac fugitiuos apostatas, sub excommunicationis pœna.*

Vlla re magis per hanc tempestatem scdata est Ecclesiæ Christi facies, quam profugorum Monachorum & sanctimonialium perfidia atque flagitiis, quorum vt erat vitæ institutum arctum prius & sanctum, ita eo abiecto, absque omni freno ad quæuis flagitorum genera prouoluti sunt: his enim authoribus natæ sunt hæreses, sacrilegia, incestuosa conubia, & sacrorum omnium prophanatio. Nec ab aliis magis quam iis, quos isti seduxerunt, sunt hæc mala defensa atque promota. Ideo magna seueritate opus est, vt flagitiosissimum hoc genus hominum reprimatur, atque ab Ecclesia fidelium, videlicet ne plures eorum contagione inficiantur &

tur & pereant, submoueat. Proinde quod nuper in diœcesana Synodo nostra decreueramus, nunc renouamus, & eius innixi authoritati, qui dixit: Quicquid ligaueritis super terram, erit ligatum & in cœlis. Sancimus vnanimi totius Concilij consensu, iudicio ac sententia, ac præcipimus, ne quis ciuiliusque status vel cõditionis fuerit, posthac Monachos vel Monachas fugitiuos, & extra superiorum suorū obedientiam vagantes, quos nouerit veridica aliorū relatione, aut superiorū testimonio, vel alio quouis modo esse tales, recipere, fouere, aut ad Sacramenta vel ecclesiastica ministeria admittere aut sub excommunicationis, quam ipso facto incurrât pœna, qua & sacri Canones feriunt eos, qui huiuscemodi fugitiuos apostatis atque excommunicatis communicant.

¶ *De Monachis sanctimonialibus, & Sacerdotibus coniugatis.*

Perlatum ad Concilium est, apostatas illos varia vitæ genere sectari: quosdam enim seculare institutum in omnibus assumpsisse, & pudicitia, quam Deo consecrauerant, prostituta, Monachos sanctimonialibus, duplicato incestu, sub coniugij prætextu adhærere. Quo vitio & sacerdotes, ac maiorum ordinum quidam Clerici contra sacros canones se cõtaminarunt. Quosdam verò viduis & fœminis secularibus se copulasse. In quo gradu & sanctimonialia quædam Deo sub velamine dicatæ, se viris coniugij nomine prostituerūt: quas nuptias omnes, quia priorem fidem irritam fecerunt, Deo abominabiles atque execrabiles, vti nuper in synodo nostra diœcesana declarauimus, ita nunc quoque totius Concilij approbatione ac iudicio declaramus & pronunciamus illicitas prophanas, sacrilegas, atque incestuosas esse, & nusquam tolerandas, & anathemati eos omnes, qui ita contraxerunt, esse innoxios: prolesque inde susceptas, illegitimas esse, nec aliter quam spurios & nothos habendas, ac proinde hæreditario nomine parentibus suis neque in mobilibus, neque in immobilibus succedere posse aut debere.

¶ *De concubinariis monachis vel sacerdotibus.*

In tertio genere versantur Monachi apostatas, qui ministris ecclesiasticis perfunguntur, & scortis seu concubinis adhærant. Quorum quidam religionis suæ habitum penitus abiecerūt, quidam non integrum, sed partem eius ob metum

retinuerunt. De quibus statuumus, vt feueriori ordinis disciplinae pro tanti scandali expurgatione submittantur, & carnis suae petulantiam poenitentiae afflictione mortificent. De sacerdotibus, vero, & clericis beneficiatis, quibus concubinae vel foeminae, de incontinentia suspectae, seu cum quibus ipsi ante hac de fornicatione diffamati fuerunt manifeste cohabitant, vt nuper in Synodo dioeclesiana, ita nunc quoque totius Concilij consensu & approbatione decernimus & pronunciamus, eos qui tales foeminas apud se detinent, sententiam suspensionis ab officio & beneficio incurrisse; Mandamusque & praecipimus, vt iuxta nouissimam declarationem, cas tam procul, è vicinia submoueant, vt commertiis non detur facilis occasio, & suspitiones omnes vitentur: ipsas vero foeminas, si post hac in domibus vel vicinia permanferint, censemus excommunicationis censura plectendas: Volumus quoque & iubemus, vt Ecclesiarum praetati sententiam memoratam contra concubinarior notorios, & de concubinato suspectos, diligenter exequantur: alioqui nostrarum partium erit eorum negligentiam supplere, & poenas dignas pro ea exigere. Quod si qui libidinis furiis correpti, instar equi & muli, quibus non est intellectus, suspensionis poena non emendentur, aut his nostris mandatis facto contrario docuerint se non velle parere: contra hos tales ad vltiorem beneficiorum priuationem, aliasque duriores poenas decreuimus & censuimus esse procedendum.

¶ De Monachis qui extra obedientiam degentes diuina trahant, & populo Sacramenta administrant.

IN genere quarto versantur Monachi profugi, qui extra obedientiae iugum & ordinis sui obseruantiam, alij in habitu, alij habitu cum Religione reiecto degentes, regimini se intromittunt, Ecclesiarum Sacramenta, conficiunt & populo administrant, cum sint ipsi excommunicati, & Sacramentorum omnium expertes: Confessiones audiunt, cum absoluendi non habeant potestatem, multis modis & populo imponentes, & seipsos censuris grauioribus illaqueantes: Nonnunquam etiam dogmata falsa disseminantes

nantes, quos cum animaduertimus esse propria quaedam instrumeta, quibus ecclesiastica disciplina subuertatur, & pietati, obtenta specie tam sibi quam populo perniciem adferre: Mandamus & praecipimus, sub anathematis vinculo, ne quis tales Ecclesiarum Regimini aut sacramentorum administrationi admoceat.

¶ De sanctimonialibus religionis suae habitum subinde mutantibus.

HIS fiamtissimae sunt Sanctimonialibus quaedam Religionem bene & sanctae institutam professae, quas accepimus Religionis suae habitum subinde deponere, & vestes seculares Religionis tædio sibi aptare, non absque graui fidelium scādalo, & Status sui ignominia: Quippe quod sicut mulier im pudica cum veste pudorem, ita Sanctimonialis, Religionem cum veste. Quam indignitatem prohibere volentes praecipimus ne qua religiosa virgo, sub excommunicationis poena habitum alium, quam suae religioni conuenientem sibi induat, aut alia videri velit sponsa Deo consecrata, quam ea quam se esse profiteatur.

¶ De requirendis omnis generis Apostatis, vt resipiscant, & vt ad instituta sua reuertantur.

IAM licet Apostatarum, & eorum qui missa ad aratrum manu retrospecterunt ad seculum, & se ineptos reddiderunt regno Dei, alius alio grauius impeggerit: & quidam humanitate propter errorem communem, & eorum qui cum prohibere hunc cursum potuissent, officium neglexerunt conuenientium. Alij seuera vltione, ob maleuolentiam & impietatem digni videantur: in hoc tamen sunt omnes pares, quod Religionis suae vota illa solennia, quibus se Deo praeter ceteris mortalibus nuncuparunt, timore Dei & aeterna, animae salute postpositis, perfide soluerunt. Quae profecto magna est impietas. Enimvero Propheta Baruch, Deos Gentium falsos, à Deo vero hoc veluti signo proprio discernit: Quod salu illi, votum quo se quis obligauerit, cc iiij

nec tamen reddiderit, non requirant: Deus autem verus requirit. Vnde perspicuum est securos illos votifragos, apostatas, qui sibi persuadent Deum vota non requirere, habere sibi persuasum Deum esse falsum: quales sunt dii Gentium, quod vel cogitasse horrendum idololatriæ scelus est. Petrus quoque in Actis Apostolorum testatur eos, qui communem vitam societatem, qualis olim inter Apostolos erat, & nunc apud religiosos conseruari debet, semel receptam deserunt, tentare Spiritum sanctum, & mentiri non hominibus, sed Deo. Idcirco duximus eos omnes salutis de qua periclitantur grauius admonendos, & vno nomine requirendos, quibus & presentis Synodi auctoritate inuocato Christi nomine, quem sceleratis suis factis abnegarunt, Mandamus & præcipimus, vt relictis falsis coniugibus & Concubinis, si quibus adherent, postpositis que negotijs, quibus se implicauerunt, habitum religionis suæ resumant, & ad suum quique Monasterium reuertantur, vbi penitentiam salutarem ad diuinam vltionem auertendam, veniamque errorum impetrandam humiliter agant.

¶ *De abiuranda hæresi, & communionem schismatica vitanda.*

Similiter requirimus, & paterno affectu monemus monachos & sanctimoniales apostatas, sacerdotes, sui ordinis & disciplinæ desertores, clericos & laicos, eosque omnes qui communionem schismatica, aut prauorum dogmatum contagione per hanc tempestatem se ab vnitatis ecclesiæ Catholicæ, extra quam non est salus, separarunt, vt hæresi schismatice; omni abiurato, absolutione & recõciliatione à sede Apostolica, vel eis quibus hoc muneris delegatum est, petant, studeantque; deinceps in vnitatis cõmunionis & fidei cum Ecclesia sancta catholica permanere. Propter eos verò Prouinciæ nostræ incolas, qui sibi arbitrantur vtriusque speciei cõmunionem à Cæs. M. permissam, operam præstitisse duximus de hoc iterum ferre nostrum iudiciu. Proinde Cæs. M. Declaratione maturo iudicio lecta atque expensa, quæ nuper in synodo nostra fecimus, nunc toti Concilij sententia declaramus omnibus prouinciæ nostræ fidelibus, nihil tale in religio sit. catholicis simique Imperatoris, Declaratione, qua suam mentem exposuit, inueniri, quin potius contrarium: siquidem expressis & discretis verbis à catholicis Imperij Statibus, & eorum subditis serio valde exigit, ne quid in sacramentorum administratione præter

præter Ecclesiæ catholicæ cõsuetudinem immutet, aut immutari in suis ditionibus villo pacto permittat. Cui Cæs. M. planè catholicæ & Christianæ ordinatiõis decreuimus. Nos tanquam Archiepiscopus & Princeps Elector per dei gratiam Catholicus, cum Reuerendis cõfratribus nostris comprouincialibus Episcopus & principibus, eadem gratia diuina concedente similiter catholicis, fideliter & obedienter per omnia obtèperare: Id quod & alioqui pro nostra erga sanctam Ecclesiam deuotione, studio pacis & vnitatis, quæ diuino illo sacramento significatur, conseruanda, eramus facturi. Præcipimus idcirco, & auctoritate presentis synodi in nomine dñi nostri Iesu Christi cõuocata, mandamus omnibus Prouinciæ nostræ incolis, qui Christiano nomine cõsentur, vt corporis & sanguinis Christi veritatem sub vna sacramenti specie perceptis cõtenti, vinculum pacis cum gratiarum actione seruent.

¶ *Vt sacerdotes ab hæreticis reuertentes, non statim inuolent ministerijs Ecclesiarum.*

Cauent autem sacerdotes siue Religiosi siue seculares ab hæreticis vel schismaticis ad Ecclesiam reuertentes, se ministerijs diuinis statim ingerere, & sacrificare, aut Sacramenta populo administrare, etiam si maximè id nõ more hæreticorum, aut schismaticorum, sed secundum Ecclesiæ Catholicæ ritum facere velit, priusquam sint absoluti, Ecclesiæ recõciliati, & officiis ac ministerijs suis, irregularitate sublata, restituti: ne dånatione grauiore incurrat propter irregularitatis impedimentum, quo tenentur per sacros Canones illaqueati.

Venia spei proposita errantes omnes ad Ecclesiam catholicam reuocandos.

NE verò pœnarum seueritate proposita, reuerti ad Ecclesiam ab hæresi cupientes, auertamus & retropellamus, & non potius etiam duros & obstinatos veniæ blandimentis emolliamus, atque ad pudorem & respicientiam inuitemus: In omnibus cuiuscunque sit status, gradus aut conditionis, ad mentem cum filio prodigo redeuntibus, respicientibus, atque ad Ecclesiam, patris sui domum, vnde auferantur, ab hæresum & schismatum lenociniis cupientibus reuerti Ecclesiæ valuas, quantum in nobis est, aperimus, & facilem ignoscantiam pollicemur: Requiremusque reuerend. confratres nostros suffraganeos Episcopos, vt animo volentes, boni pastoris officium esse, non imperare cum austeritate & poten-

tia, sed infirmas oves consolidare, ægrotas sanare, contractas alligare, perditas per desertam querere, atq; in humeris reportare: Patris itē boni officiū esse prodigo filio à longe reuertēti veniæ propositione occurrere: student etiam ipsi errātes ad respiciētiā, & Ecclesiā reuocare. Omnibus verò Prælati, Abbatibus, Prioribus, Guardianis, & Monasteriorū vtriusque sexus superioribus mandamus vt pœnitentia ductos suos subditos, & vltro reuertētes veniāq; petētes, & emēdationem pollicentes, paternē recipiant ad pœnitentiam tolerabilem: quam emēdatione eorū perspecta, sensim minuant, vt sanant, non interimāt suas oves. Quōd si fortē casus sit, vt in monasteriū & locum propriū absq; scandalo recipi pœnitentes nequeāt, curēt eos in alio eiūsdē ordinis monasterio, secundum Iuris canonici dispositionē recipi: Nec eos tantum qui intra Diocēses nostræ pomeria cōtinētur, cogi volumus, vt huic numeri suo satisfaciāt, sed oēs vbique locorū per totam Provinciam. Proinde requirimus & monemus Reuerendos Confratres nostros suffraganeos comprouinciales Episcopos, vt ad eundem modum, & ipsi suarum Diocēsum Prælatos requirant & cogant, respicientes, ac vltro redeuntes, benigne ad modum prædictum recipere.

*De refractariis & in errore persistentibus
vi cogendis.*

Qvod si qui apostatæ & ordinis sui desertores, fascino diabolico & vitiorum amore excæcati atque illaqueati, non patiantur se inuitari ad vitæ emendationem, aut ad Ecclesiæ sinum benigne adduci, eos decernimus, post spertam beneuolentiam nostram paternam vi cogendos, per Dei ministros illos qui gladium tenent ad vindictam malorum, & laudem bonorum vt intrare vel inuiti compellantur, qui sponte reuerti nolebant. Idcirco Consilij totius nobis per auctoritatem Domini nostri Iesu Christi, qui nos vocauit, & cuius causam agimus, requirimus Christianos Principes, Magistratus seculares, & quotquot potestatem coercendi malos habent omnes, vt suo ministerio ad laudem Dei, & Ecclesiæ, cuius sunt filij, salutē perfungentes, obstinatos apostatas, monachos & sanctimoniales in suis sordibus, & rebellionē hærētes, seductores quoque fidelis populi, eis indicatos, potenti manu capiant, tradantq; suis superioribus aut monasteriis, pœnitentiæ seueriori, salutari tamen, submittendos.

De Apo-

De Apostatis qui sub prætextu dispensationum apostolicarum, vota religionisq; suæ instituta deseruerunt.

Apostatæ quidam extra Monasteria sua degunt, superiores rebelles, & ad rebellionem alios sollicitantes: tanto nocentiores in Ecclesia quanto hostis domesticus externo perniciosior est: qui nequitiam suam velant dispensationum apostolicarum prætextu, quas plerunq; vel in Curia, vel à Pœnitentiariis summi Pontificis aut Legatis & Nunciis Apostolicis, surreptitię, vel allegatione causarum falsarum impetrant. Et si causæ Iuri innixæ Bullis obtentis interferant, tales tamen petunt sibi dari, atque impetrant earum examinatores & iudices, summo Pōtifici, Legatis, Nunciis, & dispensatoribus ignotos, qui neque causas allegatas examinent, nec partibus legitime vocatis de earum veritate iquirant: sed simpliciter eorum libidini patrocinentur: aut si dantur iudices icorrupti & probitatis amantes, iis Bullas suas non exhibent cognoscendas: & nihilominus Reuerendos examinatorum esse iactant, vtunturq; dispensationibus obtentis, haud aliter quā si causas illas legitime verificassent, vnde non infrequenter plus malorum & scandalorum, quā à notoriis apostatis accipitur: nostrum verò non est sustinere in Ecclesia tantam imposturam, tamque licentiosam votorum violationem. Proinde statuimus & ordinamus, vt qui dispensationes tales obtinuerunt, in habitu & obedientia suæ religionis, quā professi sunt, coram nobis aut reuerendis Comprouincialibus nostris Coepiscopis, compareant, atque ita dispensationes suas exhibeant examinandas, & vocatis eorum superioribus, ac quorum intererit discutiendas: aut si iam habitum temere & absque præuia bullarum examinatione deposuerint, eum reassumant, & eousque in monasterio, ac sub obedientia se cōtineant, donec dispensationibus nobis ad examinandū oblati, inueniantur, non etiam summum Pontificem & eius legatos, vel alios dispensatores fecerint, aut sinistrè aliquid impetrasse. Quod si dispensationibus obtentis, aliter atque iam statutum est voluerint vti, eos pro notoriis apostatis habendos vitandos à Magistratu capiendos, & superioribus cum rebus omnibus quas habent, expensis tamen Monasteriorum tradendos, ad eundem omnino modum, quo de apostatis iam decretum & statutum est, totius Concilij sententia decernimus & approbamus.

¶ *Vt qui habent administrationem bonorum Ecclesiasticorum vel officia, reddant rationem.*

Accipimus i quibusdam Collegiis Theſaurarios fabricę præfectos, & alios rerum adminiſtratores, vel officia ſpiritualia habentes, raro aut nunquam dare adminiſtrationi ſuarum ratione, non ſine ſuſpitione fidelitatis, cui permagna datur occaſio, vnde res eccleſiarum diſſuunt, & quæ à maioribus ad ornatum eccleſiarum magnis ſtudiis cõgeſta ſunt, negligentia & fraude poſteritatis turpiter dilabuntur. Idcirco ſtatuimus & ordinamus, vt Collegiorum & Monasteriorum officarij, quibus ſtatus adminiſtrandorum & diſcenſandorum bonorum eccleſiaſticorum committitur, iureiurando promittant, ſe velle ea fideliter conſeruare, tractare & miniſtrare, ac quotieſcunq; petuntur dare rationem, & ea quæ rationes conſectari debent. Diem autem certum computandi Decanus & Capitulum eis præſigant, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, & emolumentorum perceptione. Ad hæc ordinamus, ne facile vbi ſunt idoneæ perſonæ, vni plura quàm vnum officia committantur, niſi ſint natura connexa, aut perſonæ pauca, vt valeat vnius iduſtria tanta, vt pluribus ſufficere poſſit. Statuimus quoque, vt iuxta Conſtitutionem ſæclis memoriæ Vuigboldi Archiepiſcopi, antecęſſoris noſtri, laici prouifoſe parochialium Eccleſiarum, qui pro conſeruatione ædificiorum, luminarium, & comparatione ornamentorum, iſtituantur, nihil ordinent vel diſponant, abſque conſilio ſui plebani, cui bis in anno teneantur reddere rationem, vt ſi quid inordinate egerint, pro vititate, Eccleſiarum, prout ſecundum Deum & conſcientias ſuas videbitur expedire, corrigatur, atque reformetur.

¶ *Vt campanarii ſeu cuſtodes religioſe officia ſua exequantur.*

Delatum quoque ad ſynodum eſt, campanarios, ſeu cuſtodes quorſdam, quos alij matricularios vocant, tam parochialium, quàm collegiatarum eccleſiarum qui pallas, mapas, veſtes ſacras ſordide & irrcuerenter ſeruant, peraguntque miniſteria ſua prolixis barbīs horridi, ac nulla religionis veſte à plebeis diſcreti: Statuimus igitur ne liceat componariis ſeu matriculariis nutrire barbam, aut in veſte laica in eccleſiis circuncurſitate, ſed miniſteria ſua in ſuperpelliceis exhibeant, linteaque Eccleſię & Sacrarij, vt munda ſint, diligenter aſſeruent. De eorum verò lotionē, quæ pertinet ad vſum

ſacrorum, illos admoneant ſedulo, quibus hæc cura incumbit qui talium ablutionem fieri procurēt per eos, quibus hoc per canones licet: ſub pœna ſuſpenſionis ob officio & emolumentis, donec pareant.

¶ *De benedictione fontis & paruulis tempore paſchali baptizandis.*

Inoleuit grauis abuſus in Collegiis quibusdam, qui tempore paſchalis officii aquam omnibus baptiſmi cęremoniis benedicunt, quam poſtea effundunt: Statuimus propterea, vt nullū fontē ſeu aquā, Collegia poſt hæc conſecrent, cuius nullus eſt vſus, ſed cęremoniis & benedictionibus vtantur, apud illum fontem Parochiæ ſuæ, quem intra Collegij ſepta, aut in proxima vicinia habent. Et vt orationes & cęremoniæ ſolennes, quæ tempore paſchali, & Pentecoſtes, baptiſmo adhibentur, habeant res eis reſpondentes: Statuimus vt paſtores & cõcionatores adhortentur populum, vt paruulos natos inſtante feſto Paſchæ, ſeruent baptizandos in vigiliam Paſchæ, & natos feſto Pentecoſtes inſtante ad feſtum Pentecoſtes vſque ſeruentur: ſi tamen nullum immineat vitæ periculum.

¶ *Vbi & quibus horis debeant paruuli baptizari.*

Deteſtanda eſt non minus laicorū ſuperbia, quàm Paſtorum eis obſequentium adulatio: qui contempta Eccleſia proles ſuas volūt in ſuis domibus baptizari, & eo baptiſmi aquam de ferri. Quem abuſum prorfus reſcindere volētes, ſtatuiſmus, neminem alibi quàm in Eccleſia, quocunq; loco natus ſit, debere baptizari, exceptis Regum filiis, &c. quibus valeat ſecundum Concilium Viennenſe de ferri. Paſtoſes verò, qui ſecus fecerint, ab officio ſuſpendimus, donec abſolutionem à nobis obtineant. Similiter multos abuſus & leuitates, quæ paſſim apud digniſſimum illud ſacramentum admittuntur, amputare cupientes, prohibemus paruulos tempore pomeridiano baptizari, ſed quando ieiunij & ſobrij ſunt homines, & ad reſtantas attenti. Si verò pauca ſint in ciuitate aliqua Baptiſteria, & multi baptizandi, poterunt reſidui, qui apud ſacrum matutinale baptizari commode non poterant, tempore pomeridiano baptizari. Et ſi adſit digna populi frequentia, Paſtor eos de baptiſmi myſteriis doceat præſertim, vt cogitant quanta ſit Dei miſericordia peccata abluentis, & nos in ſuos filios adoptantis. Præterea vetamus, ethnicorum more, ab hoc ſacramento magna conuiuia inſtruere, epula-

ri, & ebrietate (vt passim homines parum Christiani faciunt) omnia miscere.

¶ *Quod non liceat religiosis suscipere in fonte baptizatos, aut nuptiis interesse.*

Quauis religiosus omnibus interdictum sacris Canonibus sit, ne paruulos in baptismo suscipiant, aut nuptiarum conuiuia intersint passim tamen hi Canones negliguntur, & Religiosi ad paruulorum susceptionem & nuptias iurantur, vnde suspecta plerunque nascitur & alitur familiaritas, & aculei nonnunquam in pectoribus relinquuntur: qui vt forte vbi arcta est cognatio, vel senectus emortua desint, tamen nocet exemplum iunioribus propositum. Idcirco Abbatibus, Prioribus, & Religiosis quibuscunque, susceptionem paruulorum in baptismo, & nuptiarum conuiuia plane interdicimus, quantauis necessitudinem vel paruulis vel desponsatis iungantur. Contrarium facientes, pro transgressione & scandalo dato seuera pœnitentia decernimus castigandos.

¶ *Comœdias quatenus liceat in Monasteriis ludere.*

Percipimus Comœdiarum actores quosdã, scœna & theatris non contentos, transire etiam ad Monasteria monialium, vbi gestibus prophanis, amatorijs, & secularibus comœneant virginibus voluptatem. Quæ spectacula, etiam si de rebus sacris & pijs exhiberentur, parum tamen, boni, mali verò plurimum relinquere in sanctimonialium mentibus possunt, gestus externos, spectantibus & mirantibus, cæterum verba non intelligentibus. Ideo vetamus & prohibemus post hac vel Comœdias admitti in virginum monasteria, vel virgines Comœdias spectare.

¶ *Abusus populi in audiendis Missis quomodo coercendus.*

Animaduertentes populum & rudem simplicem, religionis antiquæ & veræ ignarum, actiones, pro nullas in Missæ sacrificio, præter hostiæ sacrosanctæ oblationem obseruare: & hinc abusus natum in ciuitatibus vbi multæ celebrantur missæ, vt ab altari ad altare discurant, nulli sacrificio ple ne intenti. In oppidis verò & pagis cœmiteria circumambulant, & de rebus nonnunquam prophanis tractent, donec detur ad hostiæ eleuationem signum, qua vel è longinquo conspecta ac salutata, putet se hominis Christiani officio abunde perfectos. E salute fore populi fidelis existimauim⁹, si hoc v-

tium gladio spiculeret. Idcirco Pastoribus & verbi diuini concionatoribus omnibus iniungimus ac mandamus, vt vbi irreligiosus hic abusus irrepfit, frequenter doceat populum de tremendis atque adorandis missæ mysterijs, iuxta sanctorum patrum doctrinam, & ea quæ in declaratione Cæsareæ Maiest. de missa traduntur: & quòd Christianorum sit integro Sacro auscultare, quo participes fiant confessionis, quam sacerdos pro tota plebe facit, & omnium orationū, & benedictionis qua eos dimittit.

Et si quidē peccat ea ire tota, vt alicubi sit, rustica communitas, senemus Præfati loci requirendū, vt abusum talem coerceat ac prohibeat. Qui si forte hoc facere recuset, prohibemus omnibus Pastoribus, Vicecuratis, & animarum curatoribus quibuscunque, nequis eum absoluat, aut ad Sacramentorum perceptionem admittat, nisi certa fide polliceatur, se velle regulis istis ecclesiasticis obtemperare. Si verò paucorum istud vitium est, & moniti non emēdent, cera, vel rebus alijs ad Ecclesiæ ornatum, vel pauperum subuentionem pertinentibus, pro arbitrio Pastoris & edilium mulctentur.

Et ne cui desint pietatis sub Missa exercitia, dabimus pijs quibusdam & eruditjs viris negotiationi conscribendi diuino huic officio congruentes meditationes & orationes, pro populi simplicis captu, quas vel ipsimet legētes intra se reuoluāt, vel è Parochi frequenti institutione addiscant.

¶ *Quando & vbi, conueniat simul plures Missas dicere.*

Mentem sequentes formulæ, ad quam Reformatio instituenda erat, Ordinamus, vt in Ecclesijs Parochialibus, ad quas potissimum confluere solet populus in vnum collectus, & in minoribus Collegijs ac Monasterijs, sacerdotes, quibus dicendæ sunt Missæ speciales, eas finiant ante solennis missæ euangelium, aut ad summum ante actionem, aut ab eius communionem facta incipiant, ne populus in diuersa distrahatur. Vbi verò amplæ sunt Monasteriorum vel Collegiorum Ecclesiæ, sic in Oratoria distinctæ, vt in locis diuersis diuersus accipiat populus, nec possint vni missæ comòdè omnes esse intenti, poterunt singulis populorum turmis singulæ missæ celebrari, quibus vnusquisque populus sit intensus: sub Concione autem, nulli sacerdotum liceat in Ecclesia illa missam celebrare.

¶ De oblationibus in Missa faciendis.

Varia fuerunt olim in lege veteri sacrificia & oblationes, Christi perfectum sacrificium præfigurantes, quas vnica Christus hostia in crucis ara consummauit, semetipsum pro nobis offerens. Hæc est hostia sempiterna, quam eandem in Missa sacerdos eorum omnium nomine, qui Christum pro se oblatum capiunt, offert ac sistit ante patrem. Fuerunt & aliz Primitiarum, Decimarum & liberalium votorum oblationes, quibus in Ecclesia, præter sacrificia spiritualia, maestationis vitiorum, gratiarum actionis, laudis & seruitutis, quæ diuine maiestati debetur, successerunt etiam rerum temporalium ad vsum ministerij necessariarum oblationes, quas olim in primitiua Ecclesia magnis studiis offerebant in Missa, quo suffragiis eiuscemodi sacerdotes & Ecclesiæ ministros sustentaret. Vnde adeo locupletata sunt initio Ecclesiarum res etiã persequutionis tempore, tanta copia, vt post sacerdotum & ministrorum alimenta, partiti sint eas etiam in alimenta viduarum, orphanorum & pauperum: vestes item & vasa ministerij, ornatum & fabricam Ecclesiarum: de quibus extant adhuc antiqui Patrum canones, extant quoque orationes, quas Secretas appellamus, sub Offertorio Missæ, quibus oblationes populi Deo commendatur. Qui mos offerendi semper fuit in populo fideli retentus ad nouissima vsque ista secula. Verum res tam altæ originis & ratione tam sancta subnixam tota propè abire cœpit i defuetudinem, hominibus piis causam & originem offerendi, ad altare ignorantibus, & impiis cupiditate sacerdotum vsum illum introductum calumniose asserentibus. Quamobrem diuini verbi concionatoribus, illis præsertim, qui de oblationibus populi non participant, ad cupiditatis speciem tollendam, præcipimus, vt populo veritatem rei istius & vtilitatem exponant, hortenturque omne: sequi maiorum studia, vt vel exigui munusculi oblatione, suam pro rebus à Deo acceptis ostendant gratitudinem, quo etiam preces illa: i eos conquadrent: inculcentque eis, quod Deus non tam ad dona, quam ad voluntatem & mentem piorum respiciat, quanquam locupletes & diuites conuenit esse liberaliores, quo gratitudinis signum de se ampliores prebeant, & testentur, sed deo ad dei honorem & cultum habere, quicquid habent.

¶ De oblationibus pro defunctis & exequiis p̄p̄osis prohibendis.

Cum

Cum mortuus sit Christus pro viuus & defunctis, offertur etiam in Missa, non tantum pro viuus verumetiam pro defunctis. Quod rudes, & Sadducæis crassiores homines ignorantes, neque orant, neque sacrificium expetunt, aut exequia aut iusta pro parentibus, liberis, cognatis, & amicis perfoluant: nõ aliter sanè, quàm si cum corporibus simul & animæ extingueretur. Mandamus ideo, vt verbi diuini Concionatores populum hac de re diligenter ac piè informent & doceant, ne animæ amicorum in Christo defunctorum, suffragiis orationum & oblationis Christi fraudentur. Qui modus semper fuit retentus in Ecclesia, atque etiam ante Christum apud Iudæos celebris. Neque enim ex vnico Machabæi factò concluditur, sanctum esse pro defunctis orare, & sacrificium offerre, vt à peccatis soluantur, sed quoniam ita pijs & de vera fide instructi Iudæi, absque hæsitacione credebant: verum non probamus propterea pomposos & sumptuosos apparatus supra hominis conditionem, qui valent ad ostentationem potius opum quàm vt defuncto suffragentur. Improbamus comestationes & ebrietates quibus post exequias quidam indulgent, quasi mortuorum amicorum memorum memoriam vino abluere veliat, vbi potius eadem via sequendum esse cogitare debebant.

¶ De processionibus in quibus sacra Hostia cum Imaginibus sanctorum circumfertur.

Nihil prope tam sanctum est, quod secularium hominum vanitas nõ trahat in abusum: Ecclesia de thesauro Corporis Christi exultans, circumfert longis Processionibus, etiam extra sacras aedes Hostiam illam salutarem, videlicet simul representans itineris Christi historiam, qui dum quæreret salutem nostram in medio populi versatus est, & vniuersam Iudæam circumambulauit docens & ægrotos sanans, discipulis comitantibus: quamobrem & sanctorum reliquias, & imagines eorum, qui vestigia eius secuti sunt simul circumferimus: Significantes illos cum ipso regnare, & triumphare in cœlis. Quæ memoria debet piis esse iucunda & læta. Verum huc secularis stultorum hominum vanitas irrepfit, & adhibetur etiam ludi prophani & scurriles, magno strepitu, ac quasi ad bellum procedendum esset tympana pulsantur, & otiosa specula eduntur, rebus istis non congruentia, quibus populus delectatus, a rebus quæ processione aguntur, auocatur. Mandamus ideo, vt

Patres
dant &
alias Pro-
cessionum
rationes,
quarum
precipua
est fidelis
quando
prelata
cruce p̄ce
dunt extra
ecclesiam
& ad eam
revertuntur,
admoni-
tationis.

dd

Christi, vt iuxta Cæs. Maiestatis reformationem, quicquid non valet
qui desu- ad deuotionē excitandam à processionibus remoueat. Sed
mo celo sint processiones cōpositæ, graues & modestæ, absint risus, io
egressus ci, & confabulationes, & orent homines, aut suauiter corde
in dūm, & voce modulentur: nec beatæ Virginis aut alterius cuiuilibet
per crucē Sacti, plures quàm imago vna vniuscuiusq; circūferetur,
regressus ne videamur magnas & paruas, cultas & incultas status inspi
est in gio- cere, & nō sursum mēte in cœlum subducta, rem significaram
riam pa- potius cogitare. At vbi populus vanus noluerit abusum hunc
tris, iux- corrigere, & insolentiā prohibere, Mandamus & præcipimus
ta illud sacerdotibus & clero, ne talibus processionibus intersint, vbi
quod in iram Dei non vero misericordiam in nos prouocamus.
peregrini

¶ *De stationibus & supplicationibus.*

Quāntum in processionibus festiuis peccat turba popu-
specie ipse li, tātum in stationibus & supplicationibus solet clerus
de se in peccare, & populum deuotum nudis interdum plātis & capi-
Emaus tibus incedentē, sua insolentia, confabulationibus, cachinnis,
ait: Nōne in cōpositis moribus & discursibus scandalizare. Præcipimus
oportuit idcirco, vt in omnibus cuiuscunq; generis processionibus,
Christum clerus exemplis bonis populum ædificet, & aut oret, aut can-
pati, & tet, cum grauitate per plateas incedes, nec dilabantur ad ten-
ita irra- tacula, nec in Ecclesiis, dum sacrum in stationibus peragitur,
re in glo- deambulent, aut cōfabulentur, sed choro omnes intersint, ha-
riā suā. beantque singuli decani & seniores ad iuniores respectū pu-
 niantur transgressores pœnis quas Decanus iniungit.

¶ *Vt distributionum non sint participes qui officiu
 integris non interfuerint.*

Non minori populi scandalo Clerici quidam quādo sunt
 pingues distributiones. Chorum ad breue tātummodo
 tempus, quo sui præsentiam testentur, ingrediuntur, nec officiu
 totum persoluunt, sed cōtinuo egressi chorū, aut obam-
 bulant in Ecclesia vel eius immunitate, aut ad aliam in qua
 simul beneficiū habēt cæleri transitu se proripiunt, vbi simili-
 ter testentur se, fuisse præsentis: quo duarum Ecclesiarū di-
 stributiones pro eodem officio integras percipiant, cum in
 nulla ecclesia officium integrū persoluerint, manifesto indici-
 cio se pecuniæ, nō Christo aut Ecclesiæ seruire, vt ter peccēt:
 primum cupiditate, deinde cultus diuini negligentia, tertio
 exemplo prauo, quo populum scandalizant, vt transgressionē
 Canonum prætereamus. Etenim in Concilio Chalcedonensi
 statuerunt Patres, ne quis clericus in duabus ecclesiis inscri-

beretur aut ministraret, nec communicaret prioris ecclesiæ
 rebus, qui ad secundam transfret. Quamobrem statuimus, vt
 illi soli qui horis diuinis aut defunctorū exequiis seu memo-
 riis à principio ad finem vsque interfunt, idq; in habitu qua-
 lem tēporis & personæ conditio requirit, distributionem percipiant,
 nisi iusta causa sit, quare ante officium finitum discedant
 aut tardius ipsum accedant. Nolumus tamen hac consti-
 tutione priuilegio Prælatorum derogatum.

¶ *De processionibus ruralibus.*

Decanis ruralibus committimus, vt ruti vbi maior est
 prædictum modum suas processiones instituant, nec vagi &
 incompositi per agros discurrant, & præsertim rogationum
 tempore, quando Deum pro misericordia & frugum conser-
 uatione imploramus, transgredientes pastores aut ipsi in Sy-
 nodis suis corrigant, aut visitatoribus nostris indicent.

¶ *Vt pastores rurales Decanis suis obediant.*

Quod præcipit Apostolus, omnes Præpositis suis, quorū est
 vigilare p animabus eorū ad reddendā Deo rationem
 obediāt atq; subiaceāt, intelligat pastores rurales, nō ad laicā
 modo turbā, sed etiā ad se pertinere, qui debent Decanis suis
 in licitis & honestis omnib⁹ reuerētē auscultare & parere, &
 æquū est, vt obedientiā quā ab inferioribus suis tanquā Chri-
 sti vicarij exigūt, superioribus exhibeāt. Præcipimus ob id, vt
 visitatores de obedientia, quā mauult Deus quā sacrificiū,
 potissimum inquirant, nec sinant inobedientiam impunitā.

¶ *Ne magistratus Seculares Decanis & Pastoribus in offi-
 ciorum suorum executione sint impedimento.*

Accepimus Magistratus seculares ecclesiastica inuadere, ac tyrānidem
 in Christi sacerdotes & clerum exercere, cogere pastores vt
 præter Ecclesiæ catholicæ consuetudinem, subditos sub du-
 plici specie communicent, & caeremonias piæ institutas ab-
 rogent, Quos schismaticos, atque cum Chorē, Dathan &
 Abiron, quos terra deglutiuit, æternæ maledictionis obno-
 xios esse, è sacra scriptura discimus. Alios quosdā accepimus
 impedire Decanos rurales, quo minus possint officia & iu-
 risdictionē suā exercere, synodos liberè celebrare, & excessus
 corrigere, sed iudicium hoc vendicare sibi, qui & ipsi intelli-
 gant se excommunicationē à iure & canonibus latam, in cur-
 dd ij

rere: Quos excommunicatos totius Concilij autoritate) vbi præmoniti non abstinerint) pronunciamus & declaramus. Volumus quoque vt visitatores tales ecclesiasticę disciplinę, ac libertatis violatores atque oppressores, ad nos pro vltiori eorum persecutione perferant, quos si nostrę ditionis fuerint, pro malis meritis plectemus: sin alterius eorum Principibus, aut Cæsareæ Maiestati plectendos denunciabimus.

¶ *Ne Magistratus seculares onerent domos religiosorum, & eorum personas seruitus secularibus.*

Peruenit ad sacrum Concilium, perfectos quosdam in religioforum sororum domos irruisse, & fractis per vim foribus occupasse, atque in granaria sua conuertisse earum officinas, quinetiam religiosas ipsas sorores magna seruitute opprimere, compellere frequentius monasteriis suis egredi in arcem vbi eas domesticis suis seruitiis grauent. Quam indignitatem sacri canones grauissimis censuris damnant, nec dissimulare absque magno reatu nos possumus. Proinde hoc tales vbi res ita aguntur, cum toto Concilio, pronunciamus anathema violatę immunitatis ecclesiasticę incurrisse. Committimusque Visitatoribus nostris, vt de facti enormitate inquirent, quo de remedio vltiori possimus cogitare.

¶ *Ne coloni Ecclesiarum seruitus indebitis grauentur.*

Ad hæc præcipimus & mādamus vniuersis Magistratibus & Præfectis fidelibus, ne contra iuris dispositione, Ecclesiarū colonos, seruitiis & impositionib⁹ grauet, sed iuxta Cæs. M. Reformationē, sacros canones, & Imperatorū leges, libertatē, priuilegia, & immunitates Ecclesiasticas conferuet eis illibatas: si anathema & animę damnationem velint euitare.

¶ *Ne iudices seculares clerum iudicialibus impensis ultra equitatem grauent.*

Perlatum est in Concilium, seculares quosdā iudices, prauo & nusquam gentium audito exemplo, ab annis paucis introducto, exigere à clero, si quando clericus vel religiosus ratione bonorum ecclesiasticorum, vel alijs de causis, laicum in suo foro conuenit, impensas duplicatas, vt vbi laici actores vel rei dant simplum, clerici & religiosi (si velint iustitiam sibi administrari) duplum soluere cogantur. Quod profecto iniquū est grauamen, & tam rationi rectę quā legibus Imperatorū, & sacris canonibus, grauamina à clero depellentibus, aduersum. Proinde statuimus & ordinamus, ne liceat vllis

Iudici-

Iudicibus vel Scabinis, quicūque illi sint, clericos & religiosos impensis maioribus quā laicos grauare, aut ad dupli solutionem eos quocūque prætextu cogere, vbi in causa simili dat laicus simplum, sub censuris contra eos qui exaxionibus & oneribus clerum grauant decretis.

¶ *Ne clandestina coniugia contrahantur & tolerentur.*

Sæpius experti quāta mala ex clādestinis coniugijs oriuntur, qualia sunt periuria, stupra virginū, adulteria, homicidia, parentū amicorū offensiones, exhæredationes, vt prætereamus ea que Cæs. M. Reformatio pię & christianę cōmémorat, Decreuimus & statuimus, vt clādestine cōtrahentibus tantis per sacramēta negētur, donec ab excōmunicatiōe à Iudicē cōpetente absoluantur, atque ita in facie Ecclesię sacramētū solēntia celebrēt. Idem statuimus de incolis & aduenis illis de quibus suspitio est eos in facie ecclesię non esse coniunctos: qui aut matrimonij solēnes ritus in Ecclesia celebrēt, aut alibi id se fecisse idoneis testimonijs probēt. Dū verò huius gratia ad ecclesiā cōuenitur, & qui iungūtur benedictione sacerdotali se submittūt, absit omnis leuitas & iocus secularis, sed cū Dei timore cogitent quale sit vinculū quo colligantur, & quod Deus sit qui eos cōiungat, vt discāt in Christo nubere, cuius gratia & dono thorus immaculatus datur & cōseruatur.

¶ *Quod matrimonium debeat precedere trina proclamatio,*

¶ *et nemo nisi à Pastore ad quem hoc pertinet, coniungi.*

Fit sæpē, vt dum Pastor alter alterius ouile inuadens, copulat virū & fœminam sibi non subditos, absque Episcopi licentia, vt vnus fiat duarum maritus, & contra vna mulcorū vxor. Ideo sub pœnis & censuris canonicis, statuimus & ordinamus, vt nemo parochus vel Presbyter ausit sibi non subditos copulare, nisi sit alter alterutrius parochus proprius & pastoris alterius dimissorias literas acceperit, nec nisi in vtriusque parochia, trina proclamationes tribus diebus festis à se inuicem distantibus, ad populi frequentiam, præcesserint.

¶ *Quod non debeant sponsa & sponsa coniungi, nisi in ecclesia & tempore ab ecclesia non interdicto.*

Superbiam eorum qui Ecclesiam Dei contemunt, reprimere volentes, Mandamus & præcipimus vniuersis parochis & presbyteris, ne quis alibi, quā in Ecclesia publicē post missam auditam iungendos matrimonio copulet, nec alio tempore quā iura permittant, sub pœna suspēnsionis ab

dd iij

Tertull.
lib. 2.

officio, quam sacerdotes mandatum hoc præterredientes incurrat: nec volumus per officiales nostros, cum quouis, nisi ex causis grauisimis, & vrgete magna necessitate, dispensari.

¶ *De communione & confessione sacramentali.*

Perlatum est in Concilium multos reperiri atheos homines, qui sacram comunione ab annis aliquot à suo parrocho non perceperint, quos verisimile est vel non comunice, vel alibi clanculum apud schismaticos communicare. Quosdam etiam adire sacram Synaxim, de quibus non constet vtrū sint confessi peccata sua, absoluti, an secus. Statuimus idcirco, vt quicumque Christiano nomine volunt censeri, semel vt minimum in anno accipiant à suo Parocho sacram comunione, secundum Catholicæ ecclesiæ ritum, sub vna tantum specie. Et vel eidem prius confiteantur, vel si de eorū confessione probabilis est dubitatio, testimonium adferant, quod alibi sint confessi & absoluti. Alioquin viuēs ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & mortui, ecclesiastica careant sepultura.

¶ *Ne fratres quatuor ordinum audiendis confessionibus se intromittant, nisi sint presentati.*

Exploratum habemus quosdam è fratribus quatuor ordinum medicantium iuuenes, imperitos, & inexpertos sacerdotes, fiducia priuilegiorum suorum audire passim confessiones, & quoslibet passim absque iudicio & discretionem casuum, quam nullam nouerūt, absolueri: Cui periculo obuiare volentes, præcipimus, ne quis fratrum ordinum mendicantium, confessiones audire præsumat, nisi legitime & secundum formam iuris, nobis vel Comprouincialibus Episcopis præsentatus, & de istis quæ ad officium illud pertinent, probe informatus sit, & iudicatus idoneus. Quod si Priores & Guardiani nõ compulerint suos fratres ad ordinationis huius obseruatiã, & dissimulauerint, tales nouerint se ab omni ministerio Ecclesiarum nostrarum cum suis fratribus submouendos. Ne verò habeant, quod de præsentatione quarantur, has gratis, salua Scribarum moderata mercede, eis impartiemur.

¶ *De pœnitentiariis Episcopaliis.*

Insuper, vt conscientis scrupulosi cõsulatur, ac facilius pateat omnibus ad veniam & absolutionem peccatorum aditus, ordinamus nostros in hac diœcesi pœnitentiarios, qui facultatem habeant sibi confessos ab omnibus casibus nobis de iure vel per statuta Synodalia reseruatis, in foro conscientie absoluedi.

In

In primis Reuerendum Cyrenensem, Episcopum, nostrum in pontificalibus vicarium. Deinde metropolitanæ Ecclesiæ nostræ presbyteros, Canonicos, Theologos, omnes quoque intraneos & extraneos collegiorum, & ruralium pastorum decanos, & quatuor primarum parochialium Ecclesiarum in Colonia pastores: scilicet Martini, Columbæ, Laurentij, & Albani: Priores quoque quatuor ordinum mendicantium, & præterea ex ordine Predicatorum fratrem Georgium de Tremonia, ex ordine Minoritarum fratrem Vuinadum ab Effren, Licent. theologie: ex ordine Carmelitarum fratrem Vuilhelmum à Blatzhè: ex ordine Augustinenium fratrem Hericum à Vuyerd. Præterea addimus in maiori nostra Ecclesia venerabilem Licentiaturum theologiam Ioannem Lunè, Ioannem Láb, decretorum doctorem, Ioannem ab Heißberg, theologie licentiaturum, & Gotfridum Ditmarum ab Hagè.

¶ *De confessoribus sanctimonialium.*

Volentes cõsulere iñfirmis sanctimonialium, quas nonnumquam pudor vel metus retinet à confessione libera quando ad vnum tantum patrem vel confessorum eis familiariter notum, alligantur. vnde fit, vt sæpè non integrè, sed vix inquam liberè, conscientiam suam exoneret: & tamè ad sacrosanctam comunione statutis temporibus cum aliis accedat: Clemeter indulgemus & cõcedimus, vt sanctimonialibus bis aut ter in anno fiat potestas, alij quæ suo presbytero cõfiteri, ab ordinario loci deputato, nisi proprius eorū visitator aut commissarius huic rei prius prouiderit.

¶ *De contemnentibus sacram Vnctionem.*

Relatum nobis in Cõcilio est, impios quosdam homines iñfirmitatis suæ tempore vnctionem sacræ respuisse ac contempnisse, quam obrem statuimus vt si quis sacramentum illud nobis ab ap apostolo Iacobo tantopere commendatum contempserit, ecclesiastica careat sepultura.

Est quoque in obseruatione dierum festorum multa varietas, de qua in proxima synodo nostra diœcesana statuemus. Ea verò quæ hic constituta sunt, iudicio sanctæ Sedis Apostolicæ, & Oecumenici cõcilij, vt oia nostra reuerenter submittimus: nec per ea sacris Canonibus, Traditionibus & diœcesanis synodalibus constitutionibus nostrorum, prouincialibus & diœcesanis ecclesiasticis aut reliquorum maiorum volumus derogari: Potestatque præmissa oia & singula interpretandi & declarandi, quoties opus fuerit, & visum erit expedire, nobis reseruamus. In cuius rei fidem & testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datū in Metropolitana Ecclesia nostra Colonien. 6. Aprilis. An. D. 1549.

**ACTA ET DECRETA
SYNODI DIOECESANAE CO-
loniensis, Anno Domini millesimo quingen-
tesimo quadragesimo nono, secunda Octo-
bris celebrata.**

REVERENDISSIMVS IN CHRISTO
Pater, & illustriss. princeps, & Dominus D. Adolphus, sancta
Coloniensis ecclesie Archiepiscopus, Princeps Elector, V. resp. pha-
lie & Angaria Dux, Legatisque natus, & c. Nobis sue Reuerē-
dissime Celsitudinis, hac in parte Commissarius, cum plena & libera
potestate infrascripta peragendi constitutus, Missa ad nos sufficiē-
ti instructione, suo sc. illo communita, in mandatis dedit, vt sacre
huic Synodo Diocesane ad hunc diem & horam ex more indistincte
& congregatae sue Reuerendissime Celsitudinis nomine interess-
mus, & hac quae sequuntur, a Celsitudine sua reuerēdissima ma-
turo consilio deliberata, definita, & Decreta proponamus, eaque
proposita, & (vt par est) recepta simul cum ipsa Synodo executio-
ni debite mandemus.

Natio, vt sacra Synodus intelligat, quibus
ex causis Reuerendiss. sua Celsitudo remo-
rata fuerit & impedita, quo minus sui pro-
uin. Concilij, nuper se praesidente in hac
sua Metropolitana Ecclesia, suo Capitulo
& legatis suorum Comprovincialium
episcoporum, necnon praelatis & vniuer-
so Clero suae diocesis, sibi confedentibus & assistentibus solem-
niter celebrati, Decreta & constitutiones, salubriter & effi-
caciter haecenus exequi potuerit: existimat sane Celsit. sua,
sacram Synodum bene meminisse, quomodo in ipso prouinciali
Concilio (cum iam ferē ad calcem illud perductum es-
set) prudenter in medium id allatum, expensum, atque ab om-
nibus probatum fuerit, neimpe quam plurimum referre, si
Cels. memorata Decreta, licet iam communi assensu vniuersi
Concilij sui Prouin. piē & maturē constituta, inuictissimo
tamen ac religiosissimo Imperatori, Karolo V. D. nostro cle-

mentiss. veluti ex cuius Reformationis formula, statibus ec-
clesiasticis in comitiis Augustanis proximis proposita, & ab
eisdem recepta, fluxerunt: ac simul etiam Reuerendiss. domi-
nis Nunciis sanctissimi Domini nostri Papae, sanctique sedis
Apostolicae (a qua omnis ipsorum Decretorum vis depen-
det) peruidenda, & sicubi videretur, emendanda & approbā-
da offerret quo illarum ambarum summarum potestatum ap-
probatione, & auctoritate iterueniente, tanto foelicius pro-
diredent in publicum.

Hoc igitur salutare consilium Reuerendissimus Dominus
noster infecutus, quam maximē ad se pertinere putauit, ne
haec auctoritas suis Decretis prouincialibus, sine qua forsā
leuiora reputarētur, deesset. Sed cū eius adhibitio, cum apud
Reuerendissimos dominos nuncios, tum apud Caesareā Ma-
iestatem, ob innumera, eaque quammaximē ardua Sacri Im-
perij: & suorum regnorum & prouinciarū negotia, suae Ma-
iestati incumbētia, & frequentem loci immutationem, in
quartum vsque mēsem extraheretur, factum est vt in memo-
rata executione (quanuis iam dudum valde desiderata) nullus
potuerit citius fieri progressus.

Ceterum, cum iam proximis diebus Reuerendissimus do-
minus noster, ex literis ad se, tum à Caesare, tum à Reueren-
dissimis dominis Nunciis Apostolicae sedis perlatis, non sine
magna animi voluptate & ex hilaratione acceperit, saepe me-
morata sui Prouincialis Concilij Decreta, post eorundem
diligentem & maturam expensionem, veluti diuinis scripturis
& sacris canonibus memoratēque reformationi Augustanae
per omnia consentanea, in totum esse accepta & approba-
ta, ac praeterea Caesarem etiā motu proprio serium mādatum
decreuisse, quo in vniuersum omnibus in vniuersa prouin-
cia suae Reuerendissimae Celsitudinis degentibus, cuiuscun-
que etiam dignitatis, status, gradus, & conditionis fuerint, nō
sine cōiunctione incurfionis grauissimae indignationis suae
si contrarium à quoquam factum fuerit, demandatur, vt his
Decretis reuerenter parent, & exequendis etiam eis se praebent
promptos, alacres, & paratos, quemadmodum idem Caesarem
mandatum postea ad celsitudinem suam Reuerēdissimam transmissum,
fuius continet quod & huic sacrae Synodo iam iam praelegetur.
Profecto sua celsitudo non diutius morandum rata, statim eiusmodi Decreta cum Caesare

Maiestatis mandati profixione, æneis typis excudi, & in hac sua Synodo rursus publicari & distribui mandauit, vt ea publicatione via futuræ Vifitationi, ad quam sua Celsitudo toto animo & conatu properat & festinat, per totam dioccesim suam, quàm primum omnino fieri poterit, peragenda præsterneretur.

Et quidem rebus, Dei singulari fauore eo adductis, celsitudo sua Reuerēdiſſ. quam maximè sane cupiuit, postpositis etiam, & à se reiectis (quatenus omnino fieri potuisset) aliis quibuscunque & quamlibet grauib negotiis, præſenti huic sacræ Synodo personaliter interessè, vt super omnibus rebus ad executionem Decretorum, eiusmodi faciētibus, & ad Vifitationem præparatoriis, tanto maiori cum auctoritate statueretur, & his quæ adhuc desiderātur. quoad eius fieri potuisset, suus quoq; legitimus finis imponeretur. Verū hæc meditantē Reuerēdiſſ. Celsitudinē suam, iam in Transhenana sua Diocesi constitutam, quædam inuitabilis necessitas, de improviso incidens, sic obstrinxit & circūspexit, impossibile ei fuerit (nisi tamen eam Diocesis suæ partē grauisimè & irreparabili iacturæ implicare voluisset) se ad hanc suam Synodum repræsentare, Quamobrem sua celsitudo, hoc nobis ante omnia imposuit, quò absentia eius, apud vos omnes, ex causa eiusmodi necessitatis insuperabilis, excusatam faceremus. Idcirco à vobis omnibus diligēter ac impense petimus, quò excusationē eiusmodi, vt per se iustissima est, haud grauatè recipiatis. Nam & ne ob hanc suę celsitudinis absentiam quid in præſentiarum à quoquam desideretur. Mandati nobis facti amplitudine abunde sarcitum est, vt prætereamus quod Celsitudo eius etiā pollicetur se hanc absentiam suam in Synodo hanc proximè sequutura, sua personali præſentia abunde repensuram.

Mandato igitur eius ad nos perlato satisfacturi, principio in mediū exhibemus memoratæ Cæsareæ Maiestatis. Mandatum in ipso autographo, seu (vt vulgò vocāt) in suo Originali & autentica forma, v à Cæsare ipso, ppriis digitis subscriptū & sigillatū est, & publicè per assantē reuerēdiſsimi dñi nostri Secretariū (quo in negotiis suis secretoriis quàmmaximè vtitur) prælegi, & vobis simul cū Decretis Cōcilij Prouincialis nuper licet in Prouinciali concilio prælectis, per eorūdem iā impressorū exhibitionē, principisq; & finis re-

citationem & prælectionem, rursus publicati mandamus.

Requientes, omnes & singulos i eiusmodi mādato generaliter vel specialiter nominatos, tam Ecclesiasticas quàm seculares personas cuiuscunque etiam dignitatis, gradus, status & cōditionis fuerint, siue præſentes, siue absentes, quatenus eidem Mandato Cæsareæ Mai. vti Ecclesiæ Catholicæ Summi Aduocati, & Religionis vnici Vindicis, ac Decretis Prouincialibus eo ipso Mandato roboratis & communitis, humiliter & promptè pareatis, facturi & adimpleturi omnia quæ inibi facere iussi estis, modo pœnas i eodē Mādato, necnon in memorata Reformatione, & i ipsis Decretis Prouincialis Concilij, & sacris Canonibus compræhensas, cuitare velitis.

ET EXHIBITVM OSTENSUM
altaque voce prælectum & publicatum est mandatum istud autographū, & rursus publicata Decreta solenniter, vt moris est, per Secretarium memoratum in hac verba, Carolus &c. vti iddem mandatum ad verbum Decretis concilii præfixum est.

Nūc vltierius pgressuri ad Mādati nobis facti adimpletionē iubem⁹ per huius sacrę Synodi Notariū recitari catalogū eorū omnium, qui ad Synodū hanc diocellanā de iure vel cōsuetudine, cōparere sunt obligati, vt lect⁹ quisq; respōdeat se adesse.

Et factum est & signati præſentes, & notati absentes.

Cōstituētes igitur nos, vobiscū, qui præſentes p vestra debita & commendabili obedientia adestis, hanc sacram synodum, ex speciali mādato Reuerēdiſſ. Domini nostri, vos omnes & singulos, vobisq; subiectos, Priores, Canonicos, ecclesiasticarū parochialium rectores, vicarios, ac alias ecclesiasticas psonas, quas hæc res cōcernit, i dño monem⁹ & requirim⁹, vt qui cūque memoratę Reformationis Augustanę, veluti ad cuius executionē ipsa Decreta Synodi Prouincialis potissimū spectant, nondum exēplar assequutus est, illud sibi intra dies. 14.

procuret habere: sub pœna suspensionis ab officio & beneficio, ipso facto incurrenda. Cæterum prælati & decani Christianitatum, pro se & sibi subiectis, ipsa Decreta Cœcilij Provincialis recens impressa, ex singulari Reuerendiss. D. nostri munificentia, iam aut intra pauciss. dies gratis accipient.

Secundo eodem nomine vos omnes & singulos abbates & prælatos Ecclesiarum, & in vestra absentia locum tenentes vestros in domino hortamur atque etiam monemus & requirimus, vt in Capitulis vestris Ecclesiis & Monasteriis, hæc obrem indicere obstricti eritis, & obligati. Vos verò Decanos Christianitatum, vt in Capitulis, seu synodis vestris etiam proximis, de more indictis, præsentibus omnibus, qui adesse tenentur personis, vobis subiectis, tam Reformationem Cælaris memoratâ, quam Decreta ista prouincialia ab articulo in articulû distincte relegatis, seu relecti & intelligibiliter prælegi curetis, & circa singulos articulos quatenus illis in vestris & vobis subiectis Ecclesiis ab omnibus satisfiat, diligenter exploretis & indagetis: & facta exploratione, quatenus adhuc illis à quoquâ satisfactû minus cõperiat, in hoc authoritate vobis hac in parte impartita, toti sitis, vt illis fiat satis, vt quead illorû præscriptû in vestris Ecclesiis exigantur, & cõponantur omnia sub pœnis memoratis, alioqui ipso facto incurrendis.

Cæterum, si quisquam ex vestro sodalitiõ, seu ex subiectis vobis. Horum decretorum, vel alicuius eorum (competenti monitione præmissa) peruicax magis contemptor, quam obsequiosus adimpletor esse (quod absit) velit ac pergat, seu si à secularibus potestatibus ac aliis quibuscûque religionis Catholicæ, seu Cæsareæ maiestatis parû obseruantibus, aliquid vobis circa executionem eiusmodi, impedimentum vel obstaculum offeratur, quod vestra authoritate & opera amoliri nequeatis: Volumus, ac Reuerendissimi domini nostri iussu vobis mädamus, vt quicquid eius erit, ordine & distictè, cum relatione, ad articulos Decretorum, quibus temerè cõtrauenitur diligenter annotetis, ac intra hinc & festum Natalis domini proximè futurum, omnes, quotquot estis, in primis Reuerendissimo domino nostro: deide vos Decani Christianitatum singuli vestris etiam archidiaconis, scripto significetis & declaretis: vt Reuerendissima sua celsitudo cum archidiaconis, vestram impotentiam ea in parte compertam, adiuuent, aut si necessitas postulet ad Cæsare, veluti summû Executorem

autorem à se mandatorum, referat. Qua vestra significatione & hoc efficietis, vt Reuerendissimus dominus noster, cognitis morbis, tanto certius & præsentius remedium in visitatione, ad quam separat, adhibere opportune possit.

Quapropter & hoc nobis mandatû est, vt consiliû vobiscû capiamus, quoniam potissimum tempore, post decursâ festa Natalitia Christi proximè futura, quâ maturimè visitatio generalis per totâ dioccesim institui & inchoari, & quo progressu à loco in locum continuari & peragi, quâ cõmodissime possit.

Itidè, vt exploremus à vobis Decanis Christianitatum, quãdo impossibile est visitatores per Reuerendissimum dominum nostrum deputandos, ad singulas ecclesias, & loca sacra in hac amplissima dioccesi sita, proficisci, neq; id vt fiat, res ipsa postulet: Quæ proinde loca in singulis Decanatibus Christianitatum esse magis insignia, populosa, & visitationis indigentia existimetis, quo ad ea rectores singularum ecclesiarum parochialium, cum vicariis & testibus Synodalibus, ex singulis parochiis vocari queant, ad visitationem illic peragenda.

Volumus quoque, vt huius tû faciendæ conuocationis, omnes & singuli parochi suos parochianos, è suggesto in tempore faciant, certiores, quo de eligendis idoneis Synodalibus testibus dispicere, ipsiq; testes Synodales crimina, excessus, & defectus, diligenter exquirere, notare, & animo concipere possint: ne si imparati veniant, tam visitatores, quam se ipsos inuili mora per extractionem dilationis fatigent.

Denique in mandatis habemus, vt vobiscû super moderato numero euectionû, qui nulli Ecclesie (si tamè onera equaliter distribuuntur) grauis esse queat, & procuracionis canonicè debita exactiõne conferamus, & quo ad fieri potest conueniamus & concordemus: & vt vos Decani omnia nomina Rectorum ecclesiarum parochialium, in vestris decanatibus sitarum, nobis in scriptis detis, & qui canonicè instituti sint, & qui minus, & quæ sit illorum vita, mores, & doctrina, & de vestris quoque institutionibus, nos certiores faciatis.

Qua de re hic Synodo peracta, digressi, in domû capitulare vos recipere nobiscû velitis, super his & aliis quibusdã vobis proponendis, & ad executionem decretorû prouincialium, plurimû faciëtibus mētè Reuerendissimi D. N. à nobis audituri & vestra nobis vicissim exposituri, ad celsitudinē eius referedã.

Quod ad reliqua attinet, quæ nobis iniuncta sunt, probè me-

minit Reuerendissimus dominus noster, multa inesse hisce Decretis, quæ vberiore prouisionem requirant, multa quæ celsitudo eius Capitulo & Comprouincialibus Episcopis, ac Clero suo in Prouinciali Concilio se daturam pollicita est. Sed quoniam perlustratio illa Decretorum à Cæsare & Nunciis apostolicis facta, in multum tempus, vt præmittitur protracta est, non potuit celsitudo eius, eiusmodi rebus pollicitis & vberiore prouisionem requirētibus, admouere citius manum, quàm calculum decretis istis adhibitum esse, quod primum intra paucissimos dies factum est intellexisset.

Ergo quod celsitudo eius in hac Synodo præstare non potuit, id totum ad Synodum, quæ hanc sequetur, feria secunda post Dominicam inuocauit, anni sequentis, millesimi quingentesimi quinquagesimi, celebranda (cui quoque se personaliter inter futuram Dei beneficio sperat ac confidit) præstituram & adimpleruram repromittit.

Operæpretium tamen, vnum quiddam iter alia multa, quæ tunc expediri non potuerunt, ob diuersitatem celebrationis festorum quæ in hac in clyta diœcesi hæctenus non parum offensionis peperit tollendam, in hac præsentī Synodo statuentum esse decreuit, quæ festa per totum anni circum singulis quibusque mensibus, tam à Clero quàm à populo, ad Dei omnipotentis laudem posthac solenniter sint celebranda.

Igitur vestigiis suorum Prædecessorum, & præsertim quondam bonæ memoriæ Domini Henrici archiepiscopi Colonienſis ihærendo, habitæ etiam diligenti consideratione, quid super his in generalibus Conciliis, & iure cõmuni constitutum olim sit, & quid vniuersali ritu iecclēſia catholica à piis omnibus vbiuis obseruetur, authoritate sua Archiepiscopali vult, mandat, & ordinat, vt posthac per Ciuitatem & Diœcesim Colonienſem festa infra memorata solenniter obseruentur & celebrentur.

In mense Ianuario.
Circuncisionis Domini.
Epiphaniæ.
B. Agnetis virg. & martyris.
Conuerſionis sancti Pauli.

In Februario.
Festum Purificationis B. Ma-

riæ virginis.
Cathedræ S. Petri apostoli.
Sancti Matthiæ apostoli.

In Martio.
Annũciationis B. Marię virg.

In April.
Sancti Georgi martyris.

In Maio.
Sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorum.

Inuentionis sanctæ crucis.

In Iunio.
Natiuitatis S. Ioānis Baptiste.
Sanctorum Petri & Pauli apostolorum.

In Iulio.
Visitationis beatę Marię virginis.

Beatę Marię Magdalenæ.
Trãſlationis trium Regum, i Ciuitate colonienſi tantum.
Sancti Iacobi apostoli.
S. Panthaleonis, i ciuitate Col.

In Augusto.
Sancti Petri ad Vincula.
Sancti Laurentij martyris.
Assumptionis B. Marię virginis.
Sancti Bartholomęi apostoli.
Decollationis S. Ioānis Bapt.

In Septembri.
Natiuitatis Beatę Marię virginis.

Exaltationis sanctæ Crucis.
Sancti Matthei apostoli & Euangelistę.
Dedicationis Maioris ecclesię Colonienſis, i die sanctorum Cosmę & Damiani, in ciuit. Colon. celebrandę.
Sancti Michaëlis Archęgeli.

In Octobri.
Sancti Gereonis.
Sanctarum vndecim milium Virginum.

S. Seuerini, i ciuitate Coloni.

Sanctorum Simonis & Iudæ Apostolorum.

In Nouembri.
Omnium Sanctorum.
Commemorationis animarum, ante meridiem.

Sancti Martini Episcopi.
S. Cuniberti i ciuita. Colon.
Præsentationis B. Marię virginis.

B. Cecilie virg. in ciuita. Colonien.
B. Catharinę virginis.
Sancti Andrę apostoli.

In Decembri.
Sancti Nicolai Episcopi.
Conceptionis B. Marię virginis.

Sancti Thomę apostoli.
Natiuitatis Domini & saluatoris Iesu Christi.
S. Stephani Protomartyris.
S. Ioānis apostoli & euangel.
Sanctorum Innocentium.

Nunc sequuntur Mobilia.

Festum Paschę, cum duobus diebus sequentibus.
Festum ascensionis Domini.
Festum Petrecostes, cum duobus diebus sequentibus.
Festum corporis Christi.
Festum sanctissimę Trinitatis.

Dominica post octauas Pentecostes.

Denique vult vt. in singulis ecclesiis festum Patroni, vt par est, celebretur.

Dato igitur super hac re nobis speciali mandato, eiusmodi dies per Ciuitatem & diœcesim Coloniensem, vt memoratum est, solenniter & concorditer celebrandos esse, vobis significamus.

Qui & hoc autoritate præfati Reuerendissimi domini nostri à vobis poscimus, vt cum è suggestio festa ista populo denunciantur celebranda, simul & hoc addatur, vt populus ad sacram concionem, quæ in eiusmodi festis haberi debet, conueniat, sacræ Missæ intersit, & totum diem in Dei laudibus expendat, memor illius, Vacate & videte quoniã ego sum deus, qui est gloriosus in operibus & mirabilis in sanctis suis.

Est quoque quiddam in Decretis prouincialibus constitutum, de Vicariis ecclesiarum in Ciuitate & diœcesi Colonienfi, vt ad sua reuocentur officia, & deo præbeantur quæ debent in ecclesiis, ad quas (hoc vicariorũ nomine) assignati sunt, famulatum: Quod quo maiori autoritate roboretur, mandauit Reuerendissimus dominus noster, præter constitutiones Prædecessorum celsitudinis suæ Reuerendissimæ, super hac re expressæ, disponentes: quas & autoritate huius synodi innouatas esse vult, publicari Bullam apostolicam, impetratam olim per quondam fœlicis recollectionis, D. Hermannum ab Hafsia, sanctæ Colonienfis Ecclesiæ Archiepiscopum, suum prædecessorem, omni laude dignissimum, ad coercendam suorum clericorum irreligiositatem, & inexcusabilem negligentiam, quàm in præstandis officiis suis ecclesiasticis committunt: quare & hanc Bullam recitari & publicari iubemus.

ET RECITATA ET PVBLICATA EST TENORIS SUBSEQUENTIS.

INNOCENTIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam. Ex apostolico seruitutis officio, meritis quamquam insufficientibus, diuina nobis dispositione commissis, ad ea libenter itendimus, per quæ in singulis Ecclesiis, diuinus cultus floreat, & continuum incrementum suscipiat, ac illa quæ propterea statuta & ordinata fuisse dicuntur, firma & inconcussa permaneant, libenter, cum à nobis petitur, Apostolico

Apostolico munimine roboramus, optimas puisiones super his adhibendo, prout in Domino cognoscimus salubriter expedire. Sanè pro parte venerabilis fratris nostri, Hermannii Archiepiscopi Colonienfis, nuper nobis exhibita petitio cõtinebat, Quod licet in statutis & consuetudinibus Ecclesiæ Colonienfis, canonicè editis, inter alia contineatur expressè, Quod nullus in diuersis Ecclesiis, in quibus beneficia obtinet, vno die distributiones percipiat, nisi in aliqua dictarum Ecclesiarum sit Prælatus, seu alias hoc ei competat ex priuilegio, vel iure alio speciali: ne dum ad plures eodem tempore festinat Ecclesias, nulli earum debitum famulatum impendat: ipsamque statutum, quantum ad Canonicos diuersarum Ecclesiarum fuerit hæctenus obseruatum, & de præfati obseruetur tamen quoad personas diuersas, Vicarias, altaria, aut alia beneficia ecclesiastica, in diuersis Ecclesiis, seu Canonicatus & Præbendas in vna, ac Vicarias, altaria seu alia beneficia ecclesiastica in aliis Ecclesiis obtinentes, in obseruantia non existit, pro eo forsan, quod nonnullæ ex eisdem personis, ab aliquibus Apostolicæ sedis nunciis, cum potestate legari de latere ad illas partes destinatis, se super hoc indulta, seu dispensationes dicuntur, impetrasse. Cum autem, sicut eadem petitio subiungebat, dicti statuti non obseruantia sit occasio diminutionis diuini cultus, tam in maiori quàm in aliis Ecclesiis ciuitatis & diœcesis Colonienfis, pro parte præfati Hermannii Archiepiscopi nobis fuit humiliter supplicatum, vt statutum prædictum approbare & confirmare, ac perpetuè obseruari mandare, aliasque in præmissis opportunè providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur attendentes, quod, quoad personas talia beneficia etiam mixtım obtinentes, ita concludit ratio statuti, sicut in his qui diuersas obtinent Canonicatus & præbendas, quòdque statutum ipsum indistinctè loquitur, absurdum quoque videtur, quòd illi tanquam inferiores, aliis magis qualificatis: & pro statu suo sustinendo, amplioribus stipendiis indigentibus, potiori debeant prærogatiua gaudere, huiusmodi supplicationibus inclinati, Statutum prædictum, quod etiam, vt asseritur in synodo Colonienfi publicatum, & per dictum archiepiscopum inouatum extitit, autoritate Apostolica tenore præsentium approbamus & confirmamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, nec non per omnes & singulas personas etiam inferiora be-

neſicia, ſeu talia mixtim cum Canonicatibus & Præbendis in ciuitate & diœceſi prædictis obtinentes, ſub excommunicationis pœna inuiolabiliter obſeruari debere. Et nihilominus Venerabili fratri Archiepiſcopo Treuerenſi, & dilectis filiis ſancti Martini & ſancti Panthaleonis. Colonien. Monaſteriorum Abbatibus, per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ipſi ſuo duo aut vnus eorum, per ſe vel alium ſeu alios faciant autoritate noſtra, ſtatutum prædictum per omnes & ſingulas perſonas prædictas inuiolabiliter obſeruari: contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita cõpeſcendo. Non obſtantib⁹ quibuſcuq̃ conceſſionibus & idaltis, ſeu diſpenſationibus à quibuſcuq̃ legatis, ſeu nunciis dictæ ſedis eiſdem perſonis hætenus conceſſis, & in poſterum concedendis, quas ipſis contra ſtatutum huiusmodi à aliquo ſuffragari nolimus, contrariis quibuſcuq̃: Aut ſi aliquibus communitur vel diuiſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel ex cõmunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de idulto huiusmodi mentionẽ. Nulli ergo omninò hominũ liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, conſtitutionis & mandati intrinſecum, vel ei auſu temerario cõtradidicere. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum Datum Romæ apud ſanctum Petrum, Anno incarnationis dominicæ, Milieſimo quadringenteſimo, nonageſimo primo, tertio Calendas Septẽbris, Pontificatus noſtri anno ſeptimo.

Poſt hæc antiquos Canones, & Reuerendiſſimi Domini noſtri prædeceſſorum conſtitutiones, De clericis Peregrinis non admittendis ad ſacra miniſteria, niſi literis formatus & dimiſſoriis autenticis exhibitis & productis in hac Synodo, vigore Mandati nobis facti, in nouamus, ac deinceps firmiter obſeruari, ipſius Reuerendiſſimi autoritate præcipimus.

Vult quoque Reuerendiſſ. Dominus noſter, baptizatos ab hæreticis, vel ſchiſmaticis, per manum Episcopaliũ impoſitionem, & chriſma, ſecundum antiquos Canones, Eccleſiæ Catholicæ reconciliari debere: quod reſpuentes, iubet à communicatione Catholicorum penitus ſecludi.

Vetat quoque ne Monachi laicos ſine ſuorum curatorum, nève quis alienum parochianum, ſine ſui parochi conſenſu, ſcienter

ſcienter communicet, ſub pœnis canonum ipſo facto incurſen. demandans, vt canon omnis vtriuſque ſexus de penitentis & remiſſionibus, ad minimum obſeruetur: cum aliqui olim non haberetur vere Chriſtianus, qui ad minimum non communicaret in anno: in Paſchate, in Pentecoſte, & in Natali domini.

Vult sæpè ac frequenter admoneri populum de ſuggeſtis, vt ſe à deambulationibus in templo Domini, præſertim dum ſacra ſunt, & diuina officia celebrantur, penitus abſtineant, vtque pueros ſuos & canes quos à clamoribus, ſtrepitu & latratu continere non valent, in domibus ſuis relinquant, memores quod ſcriptum eſt loquente Deo: Quia domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus.

Vult vt populus ſuæ diœceſis, rectoribus Eccleſiarum parochialium, qui ipſis miniſtrant, ſpiritualia, temporalia reddere (ne fame laborent) non grauentur, & ob id oblationes, quæ olim à fidelibus & piis hominibus, ad quotidiana ſacrificia religioſè & liberaliter offerebantur, ad minimum in quatuor principalibus feſtis, valore ad minimum trium obolorum, libenter & vitro ad altare domini deferentes, perſoluât, aliâque iura parochialia, ſecundum morem ab Eccleſia Catholica olim receptum, dependant: memores eius, quod ſcriptum eſt, Qui bene præſunt præſbyteri, duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina, dicit enim ſcriptura: Non alligabis os boui trituranti, & dignus eſt operarius mercede ſua.

Aduerſus ſacerdotes publicos fornicarios, & aliorum criminũ manifeſtè reos, per ſcales ſuos diſtrictè procedi vult, præſertim aduerſus relapſos poſt mandati in ſua Synodo diœceſana anno præterito. 48.2. Octo. celebrata, contra concubinarios ipſos publicati tenorem.

Quibus etiam ſcalibus ſuis hoc vult ſeriò iniunctum, vt quæconque in memorata Diœceſana, deinde quæ in Provinciali, denique quæ in hac Synodo, ſecundum Deum & ſalubriter conſtituta ſunt, & in primis Reformationem Auguſtanam ad vnguem teneant, & aduerſus eorundem præuaricatores (quos etiam non delatos, ex officio inquirere teneant) ſine mora & præter omnem conuiſſentiam ſerio procedant, ſub Celſitudinis ſuæ Reuerendiſſ. grauis indignationis, & à ſuorum officiorum amotionis pœnis, ſi ſegnes inue-

niantur incurrendis.

Quæ omnia nos præfati Reuerendiss. domini nostri commissarij ad præsidendum in hac sacra Synodo Diocesana. Celsitudinis suæ Reuerendiss. nomine cū plenaria potestate ordinati, vobis omnibus & singulis ex speciali mandato eius significamus, indubitata spe freti, quod hæc omnia, quæ pia, sancta, religiosa, bonis omnibus amabilia, & amplectenda, videtis, nobiscum debite executioni, secundum Reuerend. domini nostri voluntatem & mandatum exequi diligenter studebitis. In quorum fidem præsens scriptum sigilli Curie Colonien. quo in præsentibus vtimur, impressione communiter fecimus. Datum in Synodo Diocesana Colonie Agrippin. die secunda Octob. Anno domini millesimo, quingentesimo, quadragesimo nono.

*Visum & admissum per Petrum Curtium, Plebanum
diœ Petri Louaniensis, die. 28. Octobris. Anno Domini.
1549. Petrus Curtius.*

CANONES CONCILII LII PROVINCIALIS COLONIENSIS ANNO CELEBRATI

M. D. XXXVI.

Quibus nuperrimè hæc addita sunt:

REFORMATIO Cleri ad correctionem vitæ & morum, ac ad remouendos abusus.

Per Reuerendiss. in Christo patrem, & dominum D. Laurentiũ, tunc S.R. Ecclesie TT. sancte Anastasie presbyterum, nunc Sabinensem episcopum, Cardinalem, Ad nationem Germanicam sedis Apostolicae de latere Legatum Ratispona edita.

STATUTA Synodalia Reuerendiss. in CHRISTO patre D. Valentinii, Episcopi Hildesemensis.

FORMULA viuendi Canonicorum, Vicariorum, & aliorum presbyterorum secularium.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS COLONIENSIS
*Sub Reuerendiss. in Christo Patre & domino, D. Adolpho, Sancte
Colonienſis Ecclesie Archiepiscopo, Sacri Romani Imperij per
Italiam Archicancellario, Principe Electore, Vestphalia
& Angarie Duce, Legatoque nato celebrati. Anno D.
Millesimo quingentesimo quadragesimo nono.*

PARISIIS,

Venalis est apud Ioannem Maceum, e regione
Diui Hilarij, sub scuto Britannico.

1554.